Bavnen

Lokalhistorie fra Vejlby-Strib - Nr. 2 – august 2015

Flaget gik til tops, når der var festival i Strib. Byens foreninger og flere hundrede mennesker var engageret. Der var gøgl og musik, øl og fest, men f.eks. også: Kunstudstilling og kirkekoncert, løb og skak, ponyridning og indianerlandsby, elastikspring og beach volley - og et gratis morgenkaffebord, som gav overskud. (Der blev solgt Gammel Dansk m.m.). Det begyndte i 1965 og sluttede i 2000. (Foto ca. 1981: Lokalarkivet i Strib) Læs side 2.

Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening

Formand: Skjold Christensen
Vejlbyvej 2E, Vejlby
Tlf. 5195 8717
skjold.christensen@hotmail.com

Næstformand: Uwe Clausen
Solvænget 7, Strib
Tlf. 2135 0992
clausen@stribnet.dk

Kasserer: Annette Radoor
Røjle Bygade 49
Tlf. 6440 2836
annettebargmann@hotmail.com

Sekretær: Johannes Gregersen
Tangmosen 2, Strib
Tlf. 2139 3275
johannes.gregersen@stribnet.dk

Verner Sørensen
Sofiendalsvej 13, Strib
Tlf. 6440 2504
vso@stofanet.dk

Medlemskab
Ring/mail til et bestyrelsesmedlem. Kontingent: 45 kr. for enkeltmedlemmer uden postforsendelse og 70 kr. for par og enkeltmedlemmer med postforsendelse. Medlemmerne får Bavnen to gange om året og kan deltage i foreningens arrangementer.

Nyttige adresser og links
Lokalhistorisk arkiv for Strib-Røjleskov sogn, ligger på 1. sal over biblioteket i Strib. www.striib.dk
Historiens Hus, Algade 8, Middelfart. www.middelfart-museum.dk

Bavnen

Udgivet af
Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening

Nr. 2 **2015**

Indhold

Kære læser	1
Liv og glade dage i Strib	2
Skovfogeder i Staurby Skov	13
Krigssejleren Tom fra Strib (2)	18
Vejlby Kommunes regnskab 1901	27
I Staurby Skole omkring 1920	28
Op på Svanen og se Strib	30
Staurby fra tidernes morgen	36

Holdet bag Bavnen
Redaktion: Poul Christensen
Skovlunden 69, Strib
tlf. 2124 6820
poulc@stribnet.dk

Layout: Poul Christensen

Korrektur: Ingrid Plesner, Uwe Clausen og Kaj Henningsen

Distribution: Annette Radoor, Børge Jeppesen, Ketty Hansen, Skjold Christensen, Finn Fauk og Jørgen Lundsgaard.

Tryk: MV-Tryk a/s

ISSN 0906-5008

Næste nummer februar 2016 med deadline den 15. december.

Kære læser

Stribfestivalen var en mangfoldighed af aktivitet, som byens foreninger stod bag. Det gik godt i mange år, men da forrige århundrede randt ud, løb tiden også ud for festivalen. Uwe Clausen fortæller.

Staurby Skov blev plantet i sidste halvdel af 1800-tallet. Stamhuset Hindsgavl drev den som en kommerciel skov, og der blev ansat skovfogeder. Hvem var de? Hvad var deres opgaver? Knud Madsen beretter.

I andet afsnit om Krigssejleren Tom fra Strib hører vi om de sidste krigsår. Tom medvirker bl.a., da de allierede gik i land på Normandiet i juni 1944. Hjemme chikaneres Anna af tyskerne og deres danske sympatisører. I juli 1945 kommer Tom hjem. Han er syg og bitter over, at søfolkenes krigsindsats ikke få anerkendelse fra det officielle Danmark.

Det kommunale regnskab for 1902 er ganske spændende læsning. Der er ret detaljerede oplysninger om alle Vejlby Kommunes indtægter og udgifter. Flere poster er sjove, set med nutidens øjne.

Finn Fauk har skænket Vejlby-Strib Lokalhistoriske Forening fire malerier, der fortæller om Stribs historie. De hænger i Fællesrummet på Strib Skole. Da de blev afsløret i januar i år, holdt Finn Fauk en tale, hvor han fortalte om ideen med malerierne, og hvad de kan bruges til.

Margrethe Larsen, født Jeppesen Bjerregaard, gik i Staurby Skole omkring 1920. I sine erindringer fortæller hun om lærer Larsen og sin skolegang.

Landsbyen Staurby blev antagelig anlagt i slutningen af vikingetiden. Sidst i 1700-tallet var alle 20 gårde fæstegårde samlet under Hindsgavl. Vi fortæller kort landsbyens historie.

God læselyst.

Poul

Gamle fotos, protokoller og papirer

Det sker af og til, at folk henvender sig til mig med spændende ting, de har haft liggende i skuffer og skabe.

Det er der kommet flere artikler i Bavnen ud af, og de lokalhistoriske arkiver, Byarkivet i Middelfart og arkivet i Strib, har fået værdifuldt materiale til deres samling.

Du er altid velkommen til at kontakte mig, hvis du har noget lokalhistorisk materiale i dine gemmer.

Poul

39.5

Liv og glade dage i Strib

Den første festival løb af stablen i 1965. Den blev en mangfoldighed af aktiviteter, som byens foreninger stod bag. Næsten halvdelen af byens beboere var efterhånden involverede. Omsætningen og besøgstallet steg og steg. Overskuddet tilfaldt de deltagende foreninger. Da det 20. århundrede randt ud, løb tiden også ud for Strib Festivalen..

Af Uwe Clausen

Året er 1964. Nu må Strib vågne op af tornerosesøvnen, mente en del af byens håndværkere og handlende, deriblandt tømmerhandler H.P. Jørgensen, malermester Poul Daugaard, købmand Johs. Rasmussen, gartner Karl Hansen og mælkehandler Niels O. Jørgensen. De mødtes og det førte til stiftelse af Initiativrådet for Strib og Omegn (I-rådet), hvis formål var at virke til gavn for byen. Formand blev Poul Daugaard.

Man havde mange ideer. En af dem var at få en flagalle. Pengene skulle skaffes ved at lave en byfest. Men først måtte 11 stribonitter garantere for startkapitalen med 100 kr. hver. En af garanterne, Karl Hansen, husker, at hans mor frarådede ham det med ordene: "Du får aldrig de penge igen".

Det skulle vise sig, at den profeti slog aldeles fejl.

Byfesten bliver til festival

Det er første gang, der arrangeres stor byfest i Strib, skriver Fredericia Dagblad 19.7.1965. Bag arrangementet står

Annonce i Middelfart Venstreblad for Stribs første festival i 1965.

initiativrådet, turistforeningen, Strib Trop, idrætsforeningen, radioklubben, grundejerforeningen og handels- og håndværkerforeningen, skriver bladet. Festpladsen fik plads på det grønne areal på hjørnet af Idrætsvej og Øster Alle. Her stod allerede Strib Idrætshal (det senere forsamlingshus), som byens beboere i begyndelsen af 50´erne selv havde opført.
Der blev udskrevet en konkurrence blandt skolebørnene om at give byfesten et andet navn. Det blev ordet Festival, der var et ret nyt ord på den tid. Den 24. og 25. juli 1965 var således starten på Festivalen.
Foreningerne fremstillede selv boderne. Der var mannequinopvisning, fest i hallen, tivoli på pladsen, og på scenen. optrådte sangerinden Katy Bødtger. Man besluttede, at udgiften til de optrædende for fremtiden blev dækket af den stadeleje, tivoliet skulle betale. Entreen til festpladsen var 1,50 kr. Billetten gjaldt samtidig som lodseddel. Præmien var otte dage i Strib(!). Senere blev præmien dog en rejse til Harzen eller Mallorca. Johs. Rasmussen sad i en campingvogn og var kassemester sammen med Ejler Barløse.
Omsætningen blev 32.000 kr. Overskuddet på 10.000 kr. blev fordelt ligeligt mellem en flagalle og de medvirkende foreninger.

Tyrolerkroen en populær succes

Karl Hansen havde været en tur til Nürnberg og kom hjem med en god ide. Han foreslog, at man lavede en tyrolerkro.
Med fra starten var bl.a. skorstensfejermester Harry Jørgensen og hans kone Irene, blikkenslagermester Wagner Rehr og Niels O. Jørgensen.
Man skænkede fadøl, og det var så populært, at man om søndagen løb tør. Hvad så? Niels O. Jørgensen, der bestyrede kroen, måtte kravle under disken og hælde øl fra pilsnerflasker op i anlægget, så illusionen om, at der blev serveret fadøl, blev bevaret. I årene fremover var der dog øl nok til de tørstige sjæle. I f.eks. 1975 blev der solgt 3.700 liter øl.
Der var sang og bægerklang, og medhjælperne på kroen optrådte i tyrolertøj, de selv havde syet, så atmosfæren blev så autentisk som mulig. Senere blev kroen ledet af Flemming Pedersen gennem flere år og efter 1989 af René Pedersen.
I 1982 købte festivalen et tremasters telt, og kroen blev til Tyrolerteltet. Der blev mere plads, men flere syntes, at noget af den intime atmosfære måske nok gik tabt. Når der ikke var festival, blev teltet udlejet til andre foreninger i omegnen under ledelse af Erik Kristensen.

Regnvejrsforsikring

Festivalen blev efterhånden et større foretagende med en vis risiko. Man besluttede derfor i 1967 og årene fremover at tegne en regnvejrsforsikring, der dog i hele festivalens levetid aldrig kom i brug. Ganske vist faldt der regn i årenes løb, men ikke nok til at forsikringen udløstes.
At holde festival den sidste weekend i juli var fint valgt, idet man næsten altid havde godt vejr. Sommetider for godt, så folk gik til stranden i stedet for til festival.

Tyrolere en dag i 1984. Fra venstre: Ester Jacobsen, Allan Buch, Tove Madsen, Bente Buch, Svend Jacobsen, Budde Kristiansen, Kaja Gertsen, Svend Gertsen, Lilli Pedersen, Bent Olsen, Flemming Pedersen, René Pedersen, Kirsten M. Pedersen, Børge Kristiansen, Knud Gertsen og Henning Madsen. Tyrolerne var ikke bare et festligt indslag på festivalen, de hyggede sig gevaldigt med bl.a. muntre planlægningsmøder og udflugter. (Foto udlånt af Bengta Christiansen)

Marsvin på havnen

I 1970 stod den nye Lillebæltsbro færdig. En søndag før åbningen kunne man gå over broen. Havde man købt billet til denne gåtur, gjaldt den også som entre til festivalen. Det år kunne man også besøge Marsvinestationen på havnen formedelst en kr. for børn og to kr. for voksne. Stationen var et videnskabeligt eksperiment under ledelse af biologen Søren H. Andersen. Her kunne man se et marsvin med navnet "Gulle" boltre sig i det lille bassin. Desuden var der veterantogkørsel fra Middelfart til Esso-havnen i Strib. Det blev senere udvidet til kørsel Strib-Fredericia under sloganet "kør Lillebælt rundt". Jernbanesporet blev også brugt til skinnecykelvæddeløb nogle år senere med start udfor Tangmosen til havnen.

Den førende på Fyn

I 1976 kom der noget nyt: et loppemarked ledet af loppedirektørerne Niels Juel Mathiasen og Palle Søndergaard Christensen. Det var i høj grad med til at øge festivalens overskud. Ved festpladsens indgang stod Helge Nielsen og hans medhjælpere som kontrollører, og de fik travlt. "Mød din nabo kom til Strib Festival", sagde

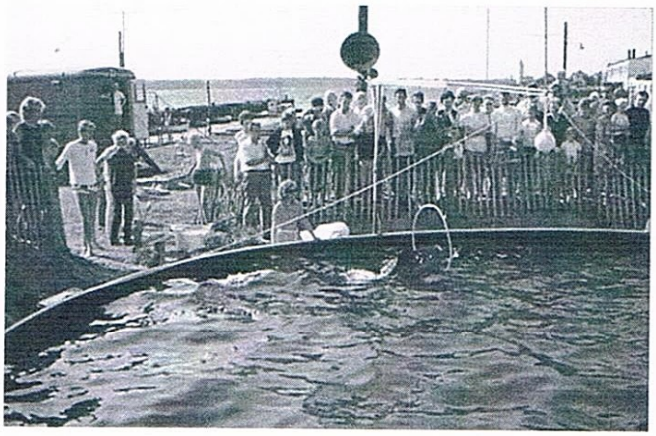

Marsvinet Gulle svømmer gennem en ring. Helen Grue lærte også Gulle at spille bold, trække en lille båd med et barn i og springe op af vandet og ramme en bold i en snor. Gulle er opkaldt efter fisker Guldbrandt, Middelfart. (Foto 1970: Søren Hechmann Andersen)

man. Også mange tidligere stribonitter kom til byen og mødtes her med gamle venner og bekendte. Man arrangerede gratis bustransport fra Middelfart, hvis man samtidig købte billet til festpladsen. Og der var selvfølgelig gratis færgefart fra Fredericia til Strib. Pressen skrev: "Det ser ud til, at festivalen er

Tre centrale personer, Palle Søndergaard Christensen, Karsten Jensen og Niels Mathiasen slapper af over en kop kaffe i hallen i 1981. (Foto: Udlånt af Palle Søndergaard Christensen)

blevet en gedigen succes" (Middelfart Venstreblad 1975). "Det er imponerende, at en by med blot 1200 husstande kan stable et sådant arrangement på benene" (Melfar-Posten 1981). "Her kan hverken Middelfart eller Fredericia være med (Elbobladet 1981). "Godt gået Strib – ikke mange gør jer det efter" (Elbobladet 1996).
Det var den absolut førende festival på Fyn i disse år. Overskuddet blev på hele 65.000 kr.

Kendte solister på festivalen

Samtidig kom der nye foreninger og aktiviteter til. Stribs damer leverede arbejder til Håndarbejdsbodens tombola under ledelse af Lisbeth Stenderup. I 1983 var der 600 gevinster, og der blev hurtigt udsolgt. Stribgårdens Grundejerforening havde en succesrig spidstegningsbod. Idrætsforeningen kom med Orla Nielsens selvkonstruerede kraftprøve, dvs. man slår med en stor kølle på en affjedret blok. En metalgenstand stiger til vejrs og rammer en klokke øverst oppe. Handels- og håndværkerforeningen havde restauranten "Pavillonen" i hallen. Her inviterede man bl.a. til ålegilde og fik i 1982 selveste Wandy Tworek til at optræde. Der var også sejlerkro og udlejning af rideheste (lille hest en kr., stor to kr.).
På festpladsen kunne man i 1977 og flere år fremefter desuden købe lodder i en tombola, hvor den populære præmie var en pony.
Gennem årene optrådte også mange af tidens kendte solister på festpladsens scene: Dorte Kollo, Jodle Birge, Birthe Kjær, Bamses venner, Hilda og Keld

Festivalledelsen i 1994. Fra venstre Kristian Madsen, Ulrik Thomsen, Arne S. Andersen, Michael Kjær Hansen og Benny Sørensen. Forrest den første Stribplakat, som Grethe Gitz havde lavet. (Foto: Lokalarkivet i Strib)

Strib Festivalløbet var i flere år i 1980'erne på programmet. Her er løbet skudt i gang. Fem km rundt i Strib i fuld fart. (Foto: Lokalarkivet i Strib)

Nogle grand old festivalmen, (fra venstre) Johannes Stensgaard, Johannes Rasmussen, Poul Daugaard, Karl Hansen og H.P. Jørgensen nyder en fadøl i 1987. (Snapshot fra video, Strib Lokal TV)

Heick, Tommy Seebach, Laban og mange flere. Højdepunktet nåedes i 1980, da Bjarne Lilller kom og sang den populære "Ensom dame 40 år". Aldrig havde man set så mange mennesker stå i kø – helt ned til Øster Alle – for at komme ind til festpladsen.

Organisationen

En festival af den størrelse kræver en god organisation. I spidsen stod I-rådet med Niels Juel Mathiasen som formand, der blev afløst af Arne S. Andersen i 1988. 1999 blev Torben Iversen formand for I-rådet.
Festivaludvalget havde Palle Søndergaard Christensen som formand fra 1977, hvorefter han blev afløst af Erik Kristensen i 1989.
Derefter kom Kristian Madsen til.
Erik Kristensen blev i 1975 forvalter af festivalens materiel. Indkøbet blev ledet af Leif Hansen indtil 1987, hvor han afløstes af Michael Kjær Hansen.
For PR-arbejdet og annonceringen stod Karsten Jensen, der sendte Marius Laursen og Poul Erik ud i oplandet for at sætte plakater op.
Man gjorde også reklame for festivalen ved at fordele streamers til bilisterne, der til gengæld kunne vinde vin. Jørgen Schelde sørgede for, at elforsyningen fungerede.

Strib bliver større

I 1977 blev Stribgårdens jorder udstykket, og i de følgende år voksede indbyggertallet. Efterhånden var man oppe på hele 500 frivillige medhjælpere fra 24 foreninger, hvoraf mange gav afkald på noget af deres ferie for at være med. Der blev oprettet en kantine i hallen, så medarbejderne kunne styrke sig under arbejdet.

Det sociale samvær fik stor betydning for sammenholdet i byen. Arbejdet blev belønnet med del i overskuddet til deres foreninger samt en medarbejderfest i hallen efter festivalen. Til en af de første i 1969 blev der serveret et stk. sildemad, to stk. fint smørrebrød, ost, og Albani gav en øl eller vand. Samme aften blev det bekendtgjort, hvor meget de forskellige foreninger fik tildelt af overskuddet, der blev fordelt af I-rådet. Medarbejderfesten så man frem til. I 1994 var der således tilmeldt 400 deltagere.

Morgenbord med overskud

I 1981 indførte man igen noget nyt, som svømmeklubben "Delfinen" stod for: fælles gratis morgenbord søndag morgen ved opstillede borde på Idrætsvej og helt ud til Øster Alle. Der var i begyndelsen dækket op til 1000, men der kom 1200. Det blev så populært, at det tiltrak ikke blot byens borgere, men også et par af landevejens farende svende havde fundet vej og kvitterede med guitarspil.

Som underholdning sprang Gustav Bering til stor moro over bordene med to fyldte ølglas (uden at spilde). Og morgenbordet gav overskud! Det skyldtes salg af Gammel Dansk m.m. for mere end 15.000 kr.

Stadig flere og flere aktiviteter

Efterhånden var næsten hele Strib involveret i festivalen. Rita Faurschous årlige festivalkrus blev solgt for 100 kr. De var så eftertragtede, at det siges, at de senere som samlerobjekter blev handlet til 6-700 kr.

Der var havnefest arrangeret af Strib Bådeklub. Her kunne man overvære kapsejlads, vandskiopvisning af Strib Vandskiklub, opvisning af en helikopter, sejlads med skipper Carl Hennings skib " Ellinor" og meget mere. Her stod Brugsens slagter, John Sørensen, i 1979 og solgte 500 røgede sild og makreller.

Det kulturelle blev også tilgodeset. Under mottoet "Musik og Kunst" stod Johs. Steensgaard i spidsen for klassiske koncerter med ensembler og solister, deriblandt Stribs egne Lotte Toftemark og Knud Erik Deckert i Strib Skoles aula og senere i Strib Kirke.

Tyroleren Børge Kristiansen kommer med øl til Gustav Bering, angivelig til hans optræden på bordene. (Snap-shot fra video 1987, Strib Lokal TV)

Derudover kunstudstillinger med Stribs efterhånden mange kunstnere i Sognegården.
I 1977 og årene fremover arrangerede Strib Handels- og Håndværkerforening på festivallørdagen et gademarked m.m. på Vestergade, som yderligere trak folk til byen.
Samme forening stod for udnævnelsen af Årets Stribborger. Byens borgere kunne stemme, og navnet blev offentliggjort på festivalens scene søndag aften, hvor Årets Stribborger ud over hæderen fik et diplom. Her udnævnte I-rådet også Årets Festivalist blandt medarbejderne.
I 1979 kom Strib Revyen til. Den blev opført af Strib Amatørerne med stor succes. Af pladshensyn blev den opført i hallen weekenden før festivalen. Til generalprøven inviterede I-rådet pensionisterne til kaffe og kage.
I 1980'erne startede man Strib Festivalløb. Der var ballonopstigning på fodboldbanen, og man fik sågar et uofficielt VM i en specialtriatlon bestående af skak, løb og bueskydning. Der var også folkemusik i Peter Christoffersens lade "Kværnen" af "Ellefolket". I 1987 kom Børnefest-i-land og Indianer-landsbyen med snobrødsbagning og bueskydning, arrangeret af FDF. 1981 var året, hvor man nåede det største antal besøgende, nemlig 17.000.

En hel festivaluge

Efterhånden blev det til en hel festivaluge. Tager vi 1986, så programmet således ud:
Om fredagen revykavalkade, søndag var der havnefest, mandag alkoholfri diskotek med byens eget rockorkester "Kælderrock", tirsdag bankospil, onsdag var der klassisk musik og kunstudstilling. Torsdag var der jazzbal med det lokale Papa Borres Jazzkapel, fredag åbnede festpladsen, lørdag var der festivalskak og gademarked. Søndag morgen fandt Fyns længste morgenbord sted og dagen sluttede med et kæmpe festfyrværkeri.

Brøndumhus

I 1987 nåede overskuddet op på 80.000 kr. I-rådet besluttede derfor at købe en ejendom på Abelonelundvej af Jens Brøndum. Det blev en selvejende institution, hvis første bestyrelse bestod af Erik Kristensen, Olav Jonassen og Knud Christiansen.
Det skulle anvendes som medborgerhus under navnet "Brøndumhus", men blev i første række brugt til opmagasinering af festivalens materiel.

25 års jubilæum

1989 var 25 års-jubilæumsåret. Katy Bødtger blev ligesom i 1965 inviteret igen. Denne gang med koncert i kirken. Der var cabaret "Sommer i Tyrolerteltet" opført af Strib Amatørerne. Foreningen GUF (God underholdende folkemusik) blev dannet og arrangerede koncert i hallen med bl.a. Lasse og Mathilde, Fisker Thomas og Dræsinebanden. Strib festival blev således fødselshjælper til den senere succesrige Strib Vinterfestival.
Jubilæumsåret skulle slutte med et kæmpe festfyrværkeri, fortæller Palle Søndergaard, men regnen satte desværre ind, og det endte med aflysning. Det år var omsætningen på knap en

En festivalaften i 1986 ankom 20 violinspillere fra København. De havde på en campingplads ved Baaring hørt om arrangementet. Men 30 spillemænd med arrangøren Peter Chris (midt i billedet med ryggen til) var der gang i den i Kværnen, og de spillede og dansede til den lyse morgen. (Foto: Flemming Adamsen)

mill. kr., og overskuddet blev 160.000 kr. til glæde for foreningerne.

Fulderikker og hærværk

Men festivalen forløb dog ikke uden problemer. I 1984 øvede et par berusede unge mennesker på vej hjem fra festpladsen hærværk. Det gik bl.a. ud over butiksruder, der blev knust med flagalleens flagstænger. Det blev for meget for de to byrådsmedlemmerne fra Strib, Morten Weiss-Pedersen og Johannes Gregersen. De foreslog ifølge Fyens Stiftstidende, at byrådet drøftede de unges umådeholdne drikkeri. Kristian Madsen gjorde i avisen opmærksom på, at der ikke sælges øl til 15-17 årige, men at man selvfølgelig ikke kan se, om de ældre køber øl til dem. Vi har i de år, jeg har været med, ikke haft nogen til udpumpning på sygehuset, oplyste Kristian Madsen. Resultatet blev ifølge Johs. Gregersen, at politiet holdt endnu skarpere øje med balademagere, hvis der var optræk til voldelige optrin.

Juli 1989 kunne man i Middelfart Venstreblad læse, at der havde været et overfald på festpladsen. Gerningsmanden fra Odense var blevet pågrebet. Der har næppe været mere vold og hærværk i Strib end ved andre lignende arrangementer i landet.

Den sidste svære periode

Stribs kunstnere bidrog også til festivalen med en plakat udført af en ny kunstner hvert år. Grethe Gitz blev

den første i 1994. Disse plakater prydede også forsiden af festivalens programhefte, der blev uddelt til alle husstande i Strib.
1990'erne igennem var en svær periode for festivalen. Bortset fra 1990 og 1991, hvor man kunne uddele omkring kr. 100.000 til foreningerne, blev overskuddet betydeligt mindre end i de foregående år.
Kristian Madsen fortæller, at der kom nye lovkrav, hvilket betød større udgifter. Lejlighedsbevillinger, som tidligere var gratis, måtte der nu betales 500 kr. for. Der kom også krav om toiletvogne, renovering af pladsen samt leje af hallen til kommunen. Festivalens materiel var efterhånden også ret nedslidt. Udgiften til solisterne var blevet større. Og så dukkede i disse år flere festivaler op rundt om i landet, hvilket havde indflydelse på antallet af besøgende.
I disse vanskelige år var Kristian Madsen festivalens koordinator og stod for festivaludvalget sammen med Michael Kjær Hansen, Benny Sørensen, Ulrik Thomsen og Arne S. Andersen.
I 1996 fik festpladsen mere plads, idet man flyttede scenen til fodboldbanen ved siden af. Men ulempen var, at festivalens intimitet, som netop var dens charme, forsvandt, mente mange.
I 1996 gav festivalen underskud og i 1997 og 1998 et meget lille overskud, skønt man stadig tilføjede noget nyt: Beach Volley, syngepiger i hallen, promenadekoncert på Nordenbro, elastikspring fra 60 meters højde. I 1993 saluterede Sophiæodde Saluteringslaug festivalen for første gang.
Michael Kjær Hansen blev formand for festudvalget, som desuden bestod af Tonny Jensen, Finn Jacobsen, Kurt Schultz Jørgensen og Benny Sørensen. Man forsøgte med gratis adgang til festpladsen, 60'er-fest i hallen med Johnny Reimar og the Clifters. Selv med så populære kunstnere som Johnny Madsen, Michael Falch, Lene Siel samt Troels Trier og Rebecca Brüel på scenen lykkedes det ikke at få besøgstallet til at stige.
Dertil kom, fortæller Michael Kjær Hansen, at foreningernes interesse for at medvirke blev mindre, da der nu var færre penge at dele ud af. I 2000 fik man engageret dette års Melodi Grand Prix vindere Brdr. Olsen. Det var et kup, men prisen var høj. Det blev så den sidste festival gennem 36 år.

Et varigt minde

Men Strib Festival blev et varigt minde for dem, der var med, og vil indgå i historien. Middelfarts borgmester Steen Dahlstrøm beskriver det ret rammende i Strib Festivals programhæfte for 1997: "Byen syder af aktivitet op til og under og umiddelbart efter festivalen og det lokale engagement giver år efter år resultater, der aftvinger den dybeste respekt...
Samvær, hygge, oplevelser, det er livskvalitet, og det er Strib Festival ...".

Kilder:
Interview med Karl Hansen, Palle Søndergaard Christensen, Karsten Jensen, Flemming Pedersen, Erik Kristensen, Kristian Madsen, Michael Kjær Hansen og Johs. Gregersen. Festivalprogrammer og de lokale aviser.

63.4

Skovfogeder i Staurby Skov

Stamhuset Hindsgavl anlagde Staurby Skov som kommerciel skov i af slutningen af 1800-tallet på jord, som Staurby-bønderne brugte til græsning, gærdsel og tørvegravning. Der blev ansat skovfogeder til at forestå driften. Hvem var de? Hvad var deres opgaver?

Af Knud Madsen

For halvandet hundrede år siden var det de færreste skovfogeder, som havde en uddannelse. De fungerede nærmest som opsynsmænd og overvågede skovenes tilstand, sørgede for hugst og salg af tømmer og brænde, forestod plantning og greb ind mod ulovligheder som tyveri af træ og mod krybskytteri.
Under skovfogeden sorterede skovarbejderne. Selv var han underlagt en skovrider eller godsforvalter. Først i 1905 fik Danmark en egentlig skovfogeduddannelse. Staurby Skov har haft fire skovfogeder. Ingen af dem var uddannet som sådan.

Staurby Skov
Staurby Skov nævnes første gang i 1461. Skoven, som da kaldtes Staverskov, lå ud til Lillebælts kyst og strakte sig fra Stribs Odde mod Middelfart. Den tilhørte landsbyen Staurby, og det var bønderne dér, som udnyttede skovens ressourcer. Med tiden mindskedes skovens areal, og den samlede sig som en eller flere småskove omkring Staurbymose. Staurbykrat kaldte man den efterhånden.
Samtlige gårde i Staurby blev med tiden fæste under Hindsgavl, og i 1850'erne ønskede stamhusbesidder Niels Basse Fønss at skabe en fredskov, hvor kratskoven lå. En landvæsenskommission slog i 1856 fast, at samtlige 20 fæstegårde godt kunne undvære deres skov- og moselodder og endda være tilstrækkelige til en gårdmandsfamilies ernæring. Trods bøndernes protester blev deres udlodder i de kommende årtier inddraget ved fæstelighed. Stamhuset gik nu i gang med at anlægge skoven, og i tiden fremover blev der jævnligt afholdt auktioner over bøge- og egeudhugst, gærdsel, humlestager osv.

Jørgen Jørgensen, ca. 1856-1877
Staurby Skovs første skovfoged hed Jørgen Jørgensen. Han var født i Vejlby sogn 1809. I 1843 blev han i Vejlby kirke gift med Ane Kirstine Jespersdatter, født 1812 i Brenderup. Ved folketællingerne i hhv. 1845 og 1850 omtales Jørgen Jørgensen som jordløs husmand og fisker med bopæl i Staurby Skov.

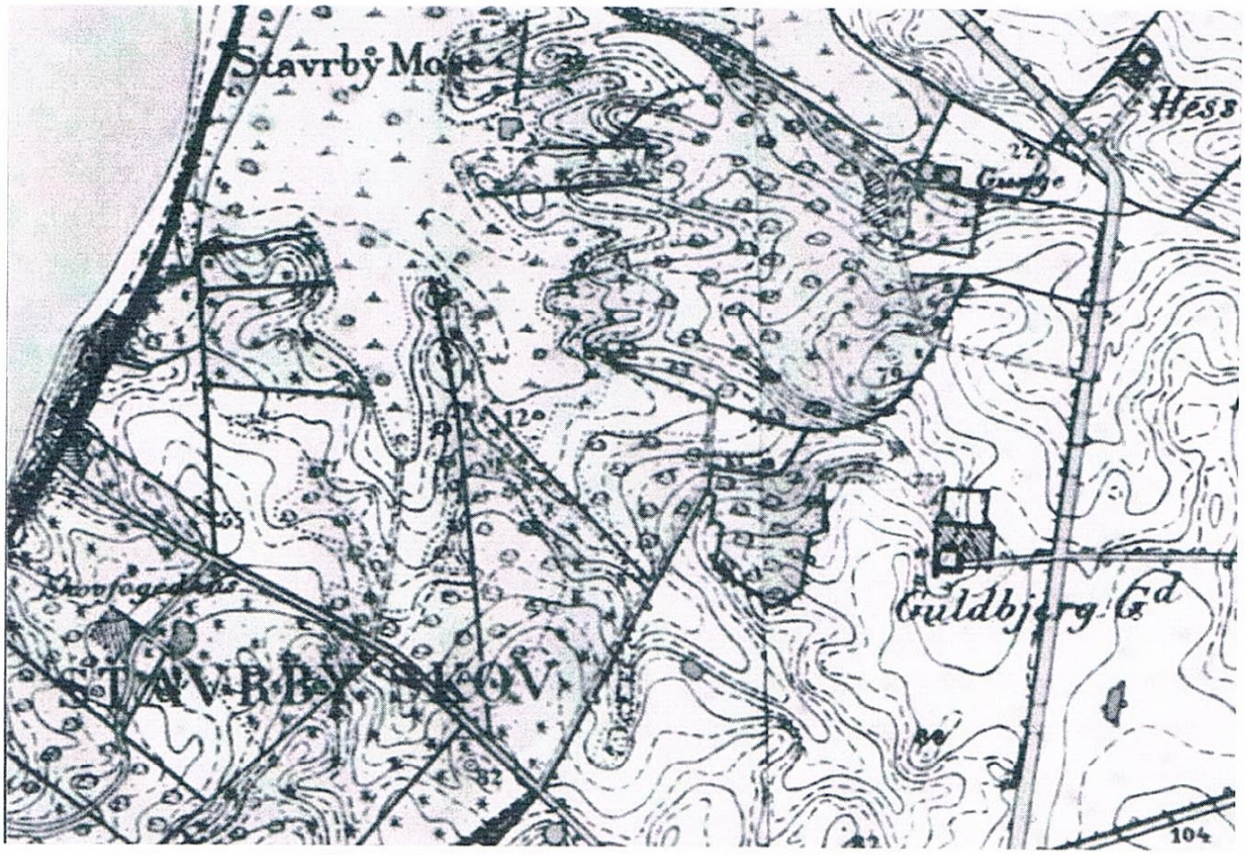

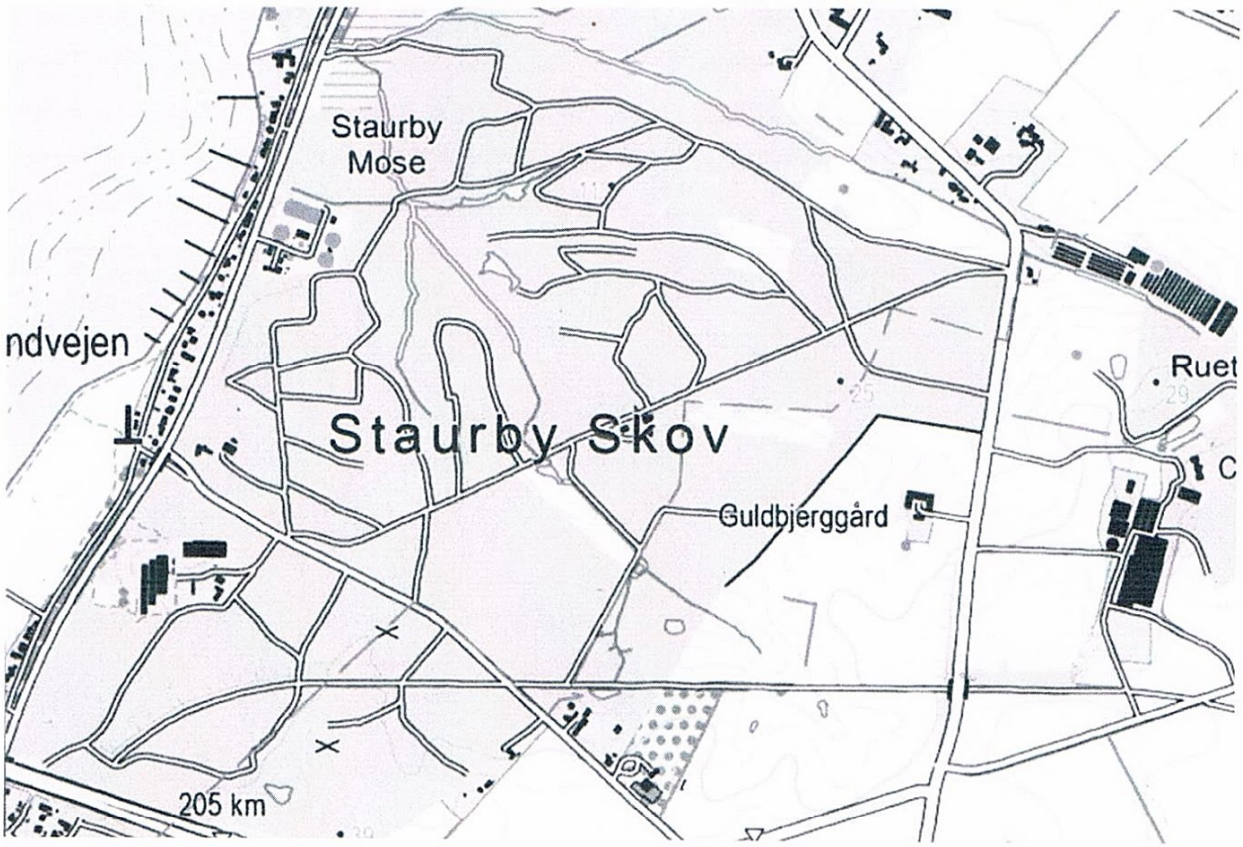

Staurby Skov slut 1800-tallet og ca. 1990. Bemærk, at mosen oprindelig var større og skoven ikke strakte sig ud til Strib Landevej. Der var oprindelig ingen vej mellem Strib og Middelfart langs stranden. Staurbyskovvej er en gammel vej, som Staurby-bønderne brugte til at komme ind i skoven og ned til vandet, hvor de hentede sand og tang. Motorvejen er med nede i venstre hjørne på 1990-kortet. (Historiske kort, Kort- og Matrikelstyrelsen)

I årene kort efter 1856 blev han skovfoged, og familien flyttede ind i skovfogedhuset, som var opført i 1850, og hvortil hørte lidt landbrug. (I dag Staurbyskovvej 10). Den stråtækte skovfogedbolig ligger omtrent i nord-sydlig retning. Taget på den nordlige del af stuehuset er noget hævet. Mod vest ligger en mindre udlænge opført i bindingsværk. Nord for stuehuset ligger en stor lade i øst-vestlig retning. Den var – i hvert fald i 1950'erne – på sydsiden åben fra vindueshøjde til taget og havde grusgulv. Den anvendelse er uvis. Her har man måske tørret tømmer, tørret olden eller lavet tømmerarbejde.

Man skulle ikke synes, at Jørgen Jørgensen havde særlige kvalifikationer, som berettigede ham til skovfogedstillingen; men den bestod nok også mest i at føre opsyn med skoven, og her havde han fordel af sit lokalkendskab. Hans nærmeste overordnede var godsets skovrider, som i 1855 hed Peter V. Hinrichsen.

Ballade med en gårdmand

Forholdet mellem Hindsgavl og Staurbys fæstebønder var som følge af fredskovens oprettelse ikke godt, og skovfoged Jørgen Jørgensen blev indblandet heri. Af en anonym notits i Middelfart Avis fremgår, at en fæster i foråret 1862 havde fået tilladelse til at hugge et læs ellegærdsel på det skovmål, som tilhørte hans gård. Han sendte sin karl til skoven for at påbegynde hugningen og ankom selv en times tid senere med vogn. Karlen havde hugget vel meget; men gårdmanden tænkte, at det gik nok an, dersom han næste år huggede tilsvarende mindre. Han kørte det tilladte hjem til gården og vendte så tilbage for at aftale nærmere med skovfogeden og hjembringe den gærdsel,

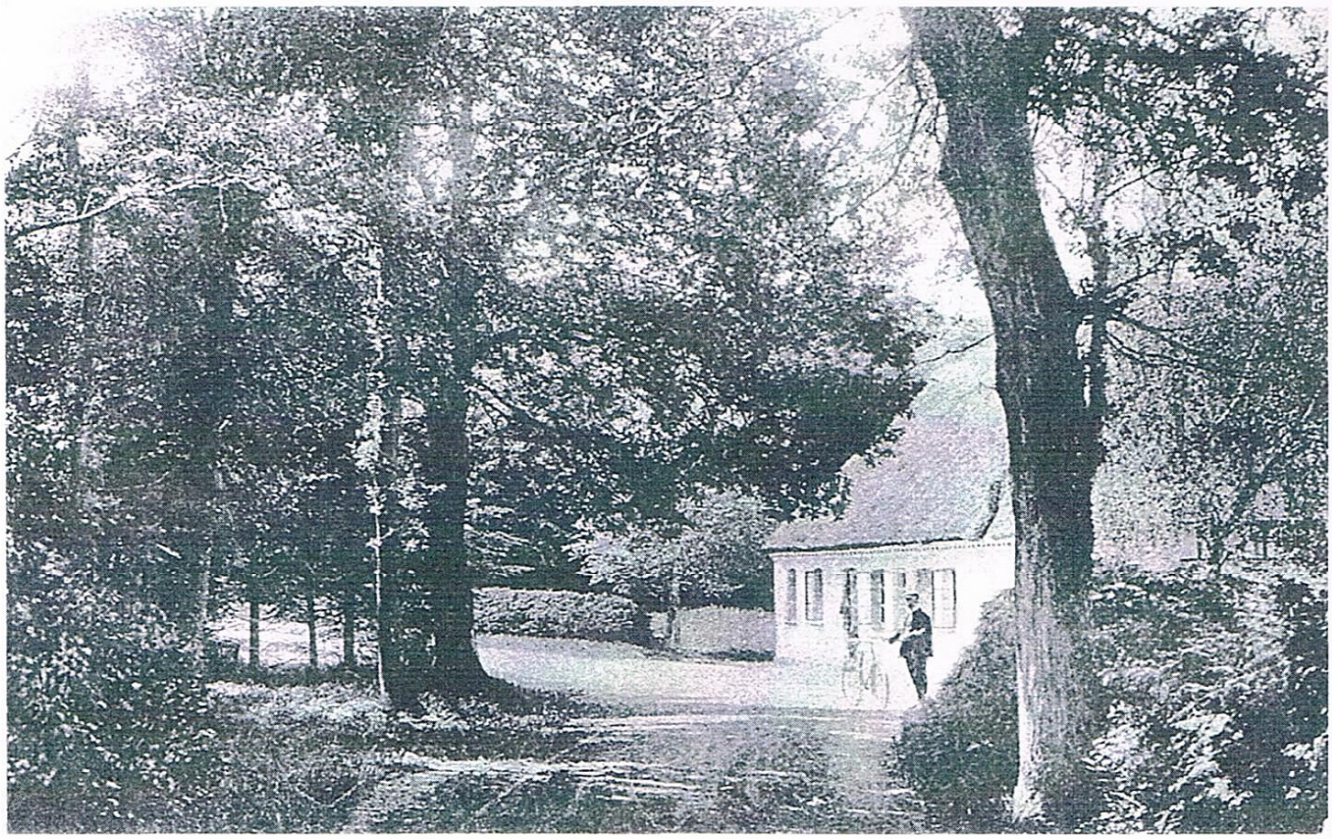

Skovfogedboligen 1900-10. (Gammelt postkort)

som var hugget for meget. Det forbød skovfogeden imidlertid. Gærdselen var allerede læsset på vognen, så gårdmanden spændte fra og red hjem i forventning om, at sagen siden lod sig ordne. Næste dag modtog han en skrivelse fra godsforvalteren med besked om, at hvis han ikke betalte 10 rigsdaler, ville han blive indstævnet for retten. Gårdmanden, som mente, at læssets værdi højst var 5 rigsdaler foretog sig intet og måtte derfor stille i retten. Godset forlangte nu 15 rigsdaler.
Gårdmanden blev dømt til at betale 2 rigsdaler i bøde, hvortil kom skadeserstatning og sagens omkostninger, i alt 7 rigsdaler, 2 mark og 8 skilling. Da han ville hente sin vogn i skoven, var gærdslen solgt og borte, og vognen lå væltet og beskadiget. Eftersom vognen stod på jord, som tilhørte hans gård, fandt han det kun rimeligt, at når han skulle stå til ansvar for sin karls forseelse, så skulle godsbesidderen også stå til ansvar for det, som hans skovfoged lod ske med andres ejendom.
Da gårdmanden nogle dage senere stillede på godskontoret for at betale skat, spurgte han, om han ikke kunne tilkomme erstatning. Godsforvalteren blev rasende og befalede gårdmanden straks at forlade kontoret. Da denne roligt blev siddende og pakkede sine skattebøger sammen, truede godsforvalteren med at lade ham kaste ud ved sin karls hjælp. Så vidt kom det dog ikke. Da bonden var færdig med at pakke sine bøger sammen, forlod han roligt kontoret.

I 1862 mistede Jørgen Jørgensen en del af den fæstejord, som hørte til ejendommen, idet den blev eksproprieret i forbindelse med anlæggelsen af jernbanen Middelfart-Strib.
Husfæster og skovfoged Jørgen Jørgensen døde 66 år gammel af brystbetændelse "efter flere års svaghed og otte dages hårde lidelser" den 23.2.1877 i Staurby Skov. Hustruen Ane Kirstine Jespersen døde 64 år gammel den 5. juli 1877. "Druknet i en brønd", noterede præsten.
I ægteskabet fødtes to børn: Jørgen Jørgensen (1843-1921) og Ane Marie Jørgensen (1846-?).

Hans Larsen, ca. 1877-1893
Som ny skovfoged tiltrådte Hans Larsen. Han var født i Vigerslev sogn, Skovby herred, i 1816. Omkring 1844 kom han til Hindsgavl gods. I begyndelsen arbejdede han som tømrer og boede sammen med en yngre, gift bror, Find Larsen, i Galsklinthuset. Siden flyttede han som gift til Humlegårdshuset og arbejdede som daglejer og arbejdsmand. Omkring 1861 blev han skovfoged med bopæl i Engelsborghus ved Teglgård.
I perioden 1845-50 blev Hans Larsen, uvist hvor, gift med Mette Marie Corfitsdatter, som var født 1805 på Hindsgavls grund. Hun boede som ugift hos sine forældre i Humle[gårds] huset frem til giftermålet. Hans Larsen og Mette Marie fik ikke selv børn, men havde i tidens løb adskillige børn i pleje. Da skovfoged Jørgen Jørgensen i Staurby Skov døde i 1877, blev Hans Larsen forflyttet dertil. Her døde hustruen Mette Marie Corfitsdatter af et hjerteonde den 5. januar 1881.
I 1881 indgik Hans Larsen ægteskab

med den 54-årige enke Ane Margrethe Jensdatter i Vejlby kirke. Herom skrev Middelfart Avis den 15.11.1881: "Skovfoged Hans Larsen ved Staurby Skov under Hindsgavl blev i lørdags viet til enke Ane Margrethe Jensdatter, som tidligere har boet her i byen, og som for omtr. 30 år siden på den samme dag blev viet i Middelfart kirke til sin første mand, med hvem hun holdt sølvbryllup. Hun har således, med sidstnævnte bryllup indbefattet, fejret i alt tre bryllupsfester på den samme dato. En datter, hun har, holdt også bryllup i lørdags på samme sted.
Hans Larsen har ligeledes tidligere været gift og har holdt sølvbryllup med sin første hustru. Det er vistnok et tilfælde, der kun temmelig sjældent indtræffer, at et par brudefolk, som vies til hinanden, begge holde bryllup 3die gang. – Som et vidnesbyrd om det gode forhold, hvori skovfoged Hans Larsen står til sine naboer og de nærmest boende, kan det anføres, at der flagedes fra omtrent samtlige gårde, som brudeparret kom forbi på vejen til kirken".
Allerede i 1882 døde Ane Margrethe "efter længere tids svaghed og otte dages hårde lidelser". Dødsårsagen var kræft.

Den 25. juli 1885 blev Hans Larsen atter gift, denne gang med den 52-årige enke Birthe Marie Pedersen Lund, som overlevede ham. Man kan få den tanke, at ægteskabet ikke var en succes. Den 31.12.1889 indrykkede Hans Larsen denne annonce i Middelfart Avis: Ingen må betro nogen noget på min regning, da det ikke bliver betalt af mig. Skovfoged Hans Larsen, Staurby Skov". Om det relaterede til hustruen vides ikke; men ved folketællingen 1890 boede han alene, og det var hans afløser i Staurby Skov, som siden indrykkede hans dødsannonce i Middelfart Avis, ikke hustruen.
Den 23. september 1894 bragte Middelfart Avis følgende notits: "Den gamle flinke skovfoged Hans Larsen, Staurby Skov, der er født i [Vigerslev] sogn ved Bogense den [21]. juli 1816, har i oktober måned dette år tjent stamhuset Hindsgavl under to kammerherrer i 50 år. Deraf har han været arbejdsmand på godset i 17½ år og skovfoged, dels ved Teglgård og dels i Staurby i 32½ år".
Egentlig fratrådte Hans Larsen vel sin stilling i 1893, idet en ny skovfoged tiltrådte dette år. Hans Larsen døde i Staurby Skov i 1896. Formentlig var han da på aftægt i skovfogedboligen.

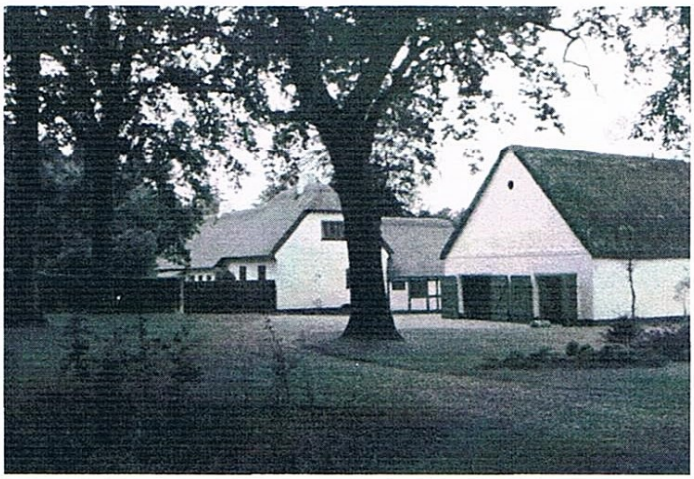

Skovfogedboligen i Staurby Skov i 1970'erne. De to porte i gavlen på bygningen til højre var tidligere noget højere. (Foto: Knud Madsen)

Hans Hansen, 1893-1920

Som ny skovfoged fulgte Hans Hansen, født 1855 i Krarup sogn, Sallinge herred. Han blev i 1880 gift i Allerslev

kirke, Præstø amt, med Maren Jensen, som var født 1855 i Allerslev. Efter et kort ophold i Stenstrup slog parret sig ned i Rørup sogn i Vends herred, hvor Hans Hansen blev ansat som skytte, troligt på herregården Erholm. Her boede familien i et hus kaldet Kronborg. I 1893 flyttede Hans Hansen med familien til Vejlby sogn, hvor han overtog stillingen som skovfoged i Staurby Skov. At Hans Hansen var en dygtig skytte, fremgår af en notits bragt i Middelfart Avis den 8.10.1895: "Skovfoged Hansen, Staurby Skov, har i søndags skudt elleve pletskud i træk på sin kreds' skydebane".

Den 25.10.1918 skrev Middelfart Avis: "25 års jubilæum som skovfoged kan 1. november fejres af skovfoged Hansen, Staurby Skov. Skovfogeden virker fremdeles i stamhusets tjeneste i Staurby skov. Mange Middelfartere har i løbet af de 25 år ofte om sommeren gæstet den hyggelige skovfogedbolig og fået kogt vand til deres medbragte kaffemaskine og smørrebrød. Skovfoged Hansen har i mange år været et virksomt medlem af Middelfart Skytteforening, dels som formand og bestyrelsesmedlem og dels som en af de sikre skytter, der altid hentede sølvtøjet med hjem". I skovfoged Hansens tid blev Middelfart Vandværk anlagt i skoven år 1900, og siden måtte skoven afgive jord til Nordvestfyenske Jernbane, som blev taget i brug 1911. Desuden førte han formodentlig opsyn med skovens grusgrav.

Middelfarterne søgte især ud i Staurby Skov om efteråret. Her voksede nemlig en mængde nødder, som det var forbudt at plukke. Vel ankommet til skoven bestilte man kaffe hos skovfogedkonen, og dersom man nu observerede, at skovfogeden var hjemme for at hjælpe hende, så delte selskabet sig i to. Medens den ene halvdel drak kaffe, gik den anden på tyvetogt efter nødder. Det fortælles i øvrigt om Middelfartdrengene, at de i skoven plukkede nødder i sådan en overflod, at de bandt bånd forneden om buksebenene, hvorefter de fyldte disse op med nødder.

I 1918 blev Staurby Skov solgt bort fra Hindsgavl, og skovfoged Hansen måtte i 1920 fratræde sin stilling. Herefter købte han angiveligt afdøde gårdejer Jørgen Petersens gård i Skrillinge med inventar og besætning for 22.000 kr.

I januar 1926 var skovfoged Hansen en tur i Staurby Skov, hvor han bl.a. besøgte vandværksbestyrer Nielsen, hos hvem han spiste til aften og derefter tilbragte nogle timer. Ved 22-tiden brød han op, hvorefter Nielsen fulgte ham til viadukten ved Strandvejen. Herfra vandrede Hansen mod sit hjem i Nytofte; men da han nåede Skærbækshoved, følte han sig syg og søgte hjælp i kaptajn Breums villa. Hansen blev i bil bragt til sit hjem, hvor han kort tid efter udåndede.

"Det var et mærkeligt tilfælde, at skovfoged Hansen netop dagen før sin død skulle besøge den skov, der havde været hans mangeårige hjem. I hen ved 30 år var Hansen skovfoged derude, og han var stamhuset Hindsgavl en god og tro mand. I det hele kan det med sandhed siges om ham, at han var en ærlig og retlinet karakter, og alle, der kendte ham, satte derfor megen pris på ham. Jægerlivet havde hans

varmeste interesse, og han holdt af den skov, i hvilken han havde lagt sin manddomsgerning", skrev Middelfart Venstreblad den 21.1.1926.
Hans Hansen døde den 21. januar 1926 og blev begravet på Middelfart ny kirkegård. Hustruen Maren døde på Middelfart Sygehus den 18. december 1936 og blev ligeledes begravet på kirkegården.
I ægteskabet fødtes i perioden 1881-98 otte børn. Hertil kunne Hans Hansen i en sen alder føje en tillægsgevinst, idet han i 1918 blev udlagt som barnefader til den ugifte Johanne Hansens barn, som samme år blev døbt i Dalby kirke, Bjerge herred, og navngivet Christian Hansen.

Skoven uden skovfoged 1920-38

I 1918 købte proprietær N.P. Autzen (1883-1964) Staurby Skov, og snart gik rygtet, at den skulle omhugges. Så galt gik det ikke. I 1919 solgte han skoven videre til proprietær Gerhard Matzen (1891-?), men beholdt selv den del, som lå vest for jernbanen Middelfart-Strib. Her anlagde han i de følgende år strandvej og byggede villaer.
Ved folketællingen 1921 boede Matzen i skovfogedboligen med sin hustru Blenda Victoria, født Wendel og tre børn. I 1923 gik Matzen fallit, og Disconto-Institutet i Middelfart overtog skoven. Der blev afholdt flere tvangsauktioner, inden N.P. Autzen i 1926 overtog skoven som ufyldestgjort panthaver.
I 1928 solgte Autzen Staurby Skov til forstkandidat Knud Gøtzsche Stoffregen (1900-79), som straks flyttede ind i skovfogedboligen med hustruen Mylia Marie, født Møller (1904-91).
I de følgende år frasolgte Stoffregen flere skovarealer, således blev Den danske Andelsskole, Skovsvinget, og det nedlagte Strandvejens Vandværk lagt på tidligere skovgrund. Stoffregen tog del i det offentlige liv, og han blev bl.a. kasserer i vandværkets bestyrelse, næstformand i Strandvejens Grundejerforening, ligesom han var medlem af et udvalg, som ønskede en skole oprettet i Strandvejskvarteret.
I 1938 solgte Stoffregen Staurby Skov til tømmerhandler Philipp Brorsen, Vordingborg. Stoffregen blev dog boende så længe, at han kunne sætte skovens nye bestyrer, skovfoged Kristian Thorup, ind i arbejdet med skovens drift. Siden arbejdede Stoffregen bl.a. for General Motors og som parkkonsulent.

Kristian Thorup, 1938-ca. 1965

Skovfoged Kristian Marinus Thorup var født 1912 i Vammen, Viborg amt. Han blev i 1936 viet i Hovborg kirke til Inger Margrethe Nikolajsen, født 1915 i Lindknud sogn. Thorup var næppe uddannet som skovfoged, hvilket varede mindst fire år. Ved vielsen i 1936 benævntes han tjenestekarl, og han tiltrådte stillingen i Staurby Skov i 1938. Han er da heller ikke omtalt i bogen "Skovfogeduddannede 1906-1961". Thorup var en myndig herre, som forstod at sætte sig i respekt. Greb han nogen i at plukke nødder uden tilladelse, konfiskerede han disse, kastede dem på jorden og trampede på dem.
I 1945 måtte han i retten, fordi han havde skudt på dommerfuldmægtig

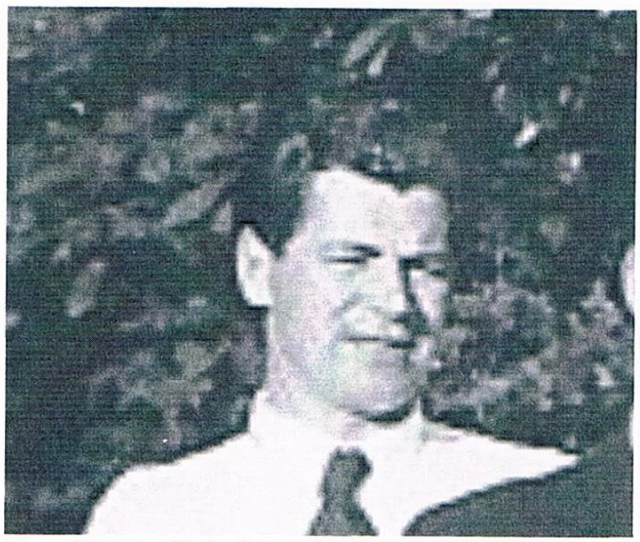

Skovfoged Kristian Thorup, 1945. (Udsnit af foto tilhørende Knud Madsen)

Levinsens hund, som i nogen tid havde strejfet rundt i skoven. Hunden overlevede imidlertid skuddet og slæbte sig ilde tilredt hjem. Skovfogeden, som ikke havde været i stand til at opspore det sårede dyr, kom i forhør, så man kunne afklare, om han skulle tiltales for dyremishandling. Det slap han vistnok for.

I besættelsens sidste år var Kristian Thorup medlem af lærer Erik Petersens modstandsgruppe i Staurby. Omkring 1965 forlod Thorup sin stilling og etablerede derefter en planteskole på Røjlemosevej i Strib. Han døde i 1991.

Kristian Thorups ægteskab holdt ikke. Formodentlig i anden halvdel af 1940'erne gik parret fra hinanden. De havde fire børn, født i perioden 1936-44.

Philipp Brorsens efterkommere

Staurby Skovs ejer, Philipp Brorsen, døde ca. 1953. Frem til 1959 blev skoven administreret af en søn, forstkandidat Kaj Brorsen (1899-1962), som i 1954 overdrog den til sine to børn, Mette og Lars Brorsen (født 1934). Sidstnævnte administrerede skoven fra 1959. Han er uddannet forstkandidat 1959 og har siden været skovrider på forskellige fynske skovdistrikter. I 1960'erne måtte Staurby Skov afgive jord til den ny Lillebæltsbro såvel som til Hotel Staurby Skov (nu Strib Idrætsefterskole). Omtrent samtidig blev skovfogedboligen solgt bort fra skoven. I 1976 blev Mette Brorsen enejer af Staurby Skov.

Kilder:

Balslev, Svend: Danske forstkandidater 1897-1996, 1997, s. 33, 199.

Danske forstkandidater 1920-1982, bd. III, 1983, s. 17, 28, 143.

Hansen, H.: Herregården og stamhuset Hindsgaul (i: Årbog for historisk Samfund for Odense og Assens amter, X. årg., 3. binds hefte, 1922, s.17-41).

Madsen, Knud: Staurby Skov (i: Vends, 2001, s. 65-79).

Skovfogeduddannede 1906-1961, 5. udg., 1962, 143 s. (Kristian Thorup er ikke omtalt).

Stærk interesse i at bevare Staurby Skov smukkest mulig (i: Middelfart Venstreblad 23.11.1966, s.7).

Warncke, Claus: 30 ton pyntegrønt og 2000 juletræer (i: Morgenposten, 5. sektion, 8.12.1991, s.1).

Thyssen, Aksel: Danske forstkandidater 1890-1955, bd. II, 1956, s. 122, 139.

Middelfart Avis, Middelfart Venstreblad, Folketællinger, Kirkebøger.

91.93

Krigssejleren Tom fra Strib (2)

Den 9. april 1940 lå Svendborg-damperen Norco med Peter Thorgny Hansen, kaldet Tom, som styrmand i en engelsk havn. Han valgte at blive krigssejler i den britiske handelsflåde og sejlede mere end 80 farlige konvojture. Tyske ubåde fulgte med, parat til at affyre torpedoer. Hjemme i Strib var hans gravide kone, Anna Hansen, klar over, at der kunne gå lang tid, inden de så hinanden – hvis han da overhovedet overlevede. Fem år uden kontakt og kendskab til hinandens skæbne. Alt det blev familien mærket af.

Af Poul Christensen

Krigen vender i 1943

Lige så vigtig den nordatlantiske forsyningsrute var for de allierede, lige så farlig var den for handelsskibene og deres besætninger. Den part, der vandt kapløbet om at udskifte tabte skibe, fly og andet materiel og fik det nyeste og bedste, fik en fordel. Men mangen en sømand, der transporterede dette udstyr, bukkede under for presset. Indtil sommeren 1943 sænkede og ødelagde tyskerne mere tonnage, end værfterne i Storbritannien og Nordamerika kunne bygge. De tyske ubåde, støttet af andre krigsskibe og fly, havde overtaget. Det vendte i foråret 1943. En vigtig grund var, at den britiske flådes koder, som tyskerne havde knækket, blev udskiftet. Briterne havde også knækket de tyske koder og kunne opspore ubådene og bedre få ram på dem og deres forsyningsskibe. Også eskortskibene fik bedre udstyr, og anti-ubådsvåbene blev mere effektive.

I det hele taget var krigen vendt. Tyskerne var nu i tilbagetog på østfronten efter nederlaget ved Stalingrad i februar 1943. I Nordafrika var tyskerne også trængt, og man ventede en snarlig allieret invasion på Sicilien for at rykke op gennem Italien. Presset på den sydlige og vestlige del af England, som tyske bombemaskiner fortsatte med at bombe, blev mindre, da nye fly til Royal Air Force fra 1943 gjorde det af med mange tyske fly, inden de nåede at kaste deres dødbringende last.

Krig og uvished mærker Anna

Anna hutlede sig igennem tilværelsen. I perioder havde hun det skidt og kunne næsten ikke passe hus og børn. Det var nerverne, som man sagde dengang. Ifølge datteren Britta fik hun nervemedicin. De to store piger, Gunver og Britta, måtte hjælpe til derhjemme og passe lille Sys.

Det prægede Britta, at tyskerne hindre-

I juni 1943 blev Tom uddannet til at betjene antiluftskytskanoner, som var installeret på handelsskibene. I de første krigsår var der soldater om bord til at forsvare skibet, hvis det blev angrebet, men nu var der mere brug for soldaterne ved fronterne. De allierede havde fået overtaget i luften og på havet, så de tyske angreb blev afgørende reduceret. Opgaven med at betjene kanonerne blev overladt til civile besætningsmedlemmer. Kurserne foregik i havnebyerne. Den mobile kanonskole – en dobbeltdækkerbus med udstyr og personale. Kanoner havde de dog ikke med. Aspiranterne lærte at sigte med en sigteanordning på et stativ, og en marinesoldat holdt målet – et lille modelfly ud fra bussen. (Foto: DEMS Gunnery School)

de hendes far i at komme hjem.
- Jeg blev så vred på tyskerne, og det har sat sig til i dag, selv om jeg godt ved, at ikke alle tyskerne var ansvarlige, og slet ikke er det i dag, siger hun.
Et par gange kom der en kort Røde Kors-meddelelse om, at Toms skib lå i en bestemt havn. Det var et livstegn, men det kom med måneders forsinkelse, og familien på Rolighedsvej kunne ikke vide, hvor han nu var, og om han var i live. Men de så ham hver dag på et fotografi, et brystbillede, i stuen i lejligheden, og når børnene var lagt i seng bad de Vor Herre passe godt på far Tom.
I de sidste krigsår kom der mange tyske soldater til Strib. De beslaglagde Færgegården og flere store villaer. De lavede bl.a. torpedostillinger ved Nordstranden. Britta husker, at tyskerne og danske sympatisører chikanerede sømandsfamilien. De lyste ind gennem vinduerne om aftenen. En morgen

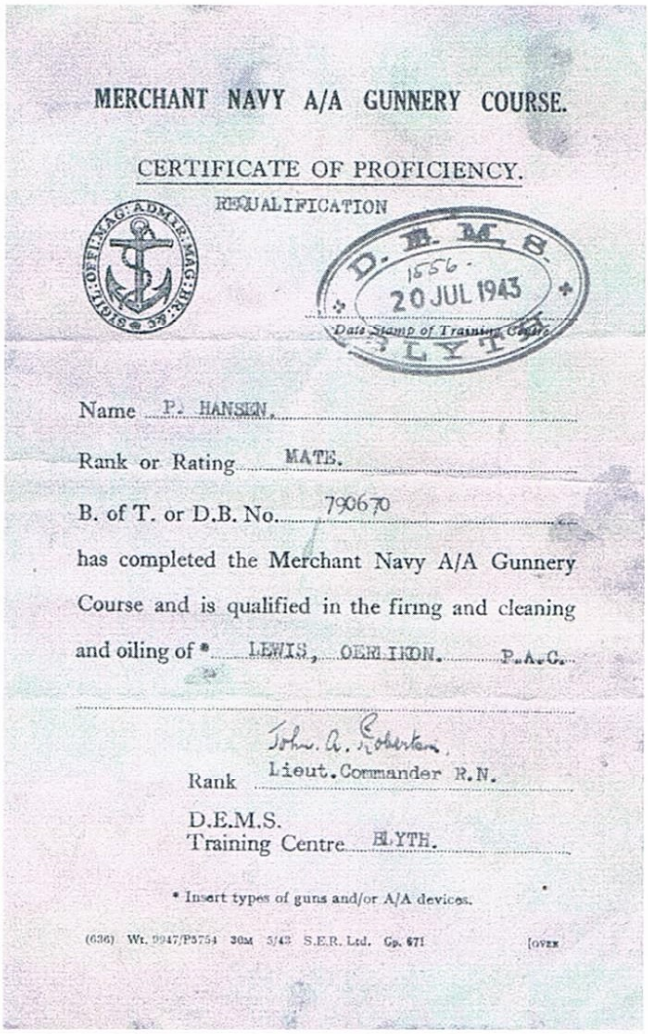

MERCHANT NAVY A/A GUNNERY COURSE.

CERTIFICATE OF PROFICIENCY.

REQUALIFICATION

D.E.M.S. 1556 20 JUL 1943 BLYTH

Date Stamp of Training Centre

Name P. HANSEN.

Rank or Rating MATE.

B. of T. or D.B. No. 790670

has completed the Merchant Navy A/A Gunnery Course and is qualified in the firing and cleaning and oiling of * LEWIS, OERLIKON. P.A.C.

John A. Robertson

Rank Lieut. Commander R.N.

D.E.M.S. Training Centre BLYTH.

* Insert types of guns and/or A/A devices.

(636) Wt. 9947/P3754 30M 5/43 S.E.R. Ltd. Gp. 671 [OVER

Toms skyttecertifikat.

hentede de Anna. Hun blev afhørt og kom først tilbage om aftenen. Britta ved ikke, om det skyldtes, at Tom var allieret krigssejler, eller om de havde fået færten af, at hun hjalp den lokale modstandsgruppe. Men ubehagelig var oplevelsen for den 11-årige pige, som sammenfatter sin oplevelse fra den tid: - Jeg blev tidligt voksen.

Tom bliver syg i Gibraltar

Tom afmønstrede Gunvor Mærsk den 7. april 1942 og påmønstrede A/S Kirsten Mærsk. Her var han styrmand på otte konvoj-ture til 14. november 1942. De seks gik over Nordatlanten. På den ene blev to af konvojens skibe torpederet og sank. Han holdt nu en pause, hvor han boede på Sailors Home i Newcastle.

Den 6. marts 1943 gik han om bord på M/S Gudrun Mærsk, der skulle sejle til Gibraltar med benzin på dunke til de britiske styrker i Middelhavsområdet. Ørkenkrigen i Nordafrika, hvor tyske pansergeneral Rommel og britiske general Montgomery spillede en hovedrolle, var afsluttet med allieret sejr. Nu skulle der samles materiel og udstyr til en allieret landgang på Sicilien.

Tom sejlede syv konvojsejladser, hvor tyskerne på den ene sænkede tre handelsskibe. Han blev syg i Gibraltar og kom tilbage til Newcastle, hvor han igen boede på Sailers Home.

Tom blev rask og påmønstrede Brynhild den 17. juli 1943. Den sejlede i otte konvojer mellem britiske havnebyer, bortset fra en enkelt tur til Reykjavik, antagelig efter fisk. Han afmønstrede den 11. september og påmønstrede den 17. oktober dampskibet Skagen, som sejlede ture mellem britiske byer til den 12. februar 1944.

Sejler forsyninger til Normandiet

I begyndelsen af 1944 lagde de allierede op til en storstilet invasion på kontinentet. USA var nu aktivt med i krigen i Europa og fik overkommandoen over de tropper, der skulle sættes ind for at gøre det af med Hitlers regime. Fra øst rykkede de sovjetiske hære frem. Tyskland skulle klemmes fra alle sider og overvindes.

Store troppekontingenter fra USA, Canada og Storbritannien blev samlet i løbet af foråret i Sydengland og Wales. Materiel hobede sig op. Marinen lå klar. Luftvåbenet fortsatte ufortøvet

med at ødelægge den tyske krigsindustri og forsvarsvilje. Nu havde Royal Air Force erobret herredømmet i luften. Tyskland satsede på nye kraftfulde V2-raketter som Tysklands sidste forsøg på at vende krigen til egen fordel. Meget var på spil i det forår.
Tom påmønstrede det lille S/S Lilleaa den 3. april 1944 og lå nogle uger i Loraway i Sydwales, mens besætningen trænede i at udlosse forsyninger og krigsmateriel fra skibet. Invasionen i Normandiet begyndte den 6. juni. Først den 18. juni begyndte S/S Lilleaa med Tom som styrmand at sejle udstyr over kanalen. Syv konvojture nåede han, inden han afmønstrede den 25. oktober 1944.
På vestfronten mødte de allierede hård tysk modstand. De rykkede kun langsomt frem, mens sovjettropperne nærmede sig den tyske hovedstad, Berlin. Det var nu et spørgsmål om tid, inden det tyske rige brød sammen, og Anden Verdenskrig i Europa endelig kunne stoppe.
6. december 1944 påmønstrede Tom for sidste gang som krigssejler S/S Skjold, der sejlede til Reykjavik efter fisk. Efter Islandsturen sejlede Skjold i konvoj fra Methil i Skotland til Hull. Skjold forlod den beskyttende konvoj for at gå op ad Humber-floden til Hull. Her på Toms sidste tur som krigssejler var det ved at gå galt. Et lille, hurtigtgående tysk krigsskib gik til angreb på Skjold og affyrede granater mod skibet, som blev ramt flere gange. Skjold slap fra angrebet med lettere materielle skader og kunne selv sejle i havn.
Den 1. marts 1945 afmønstrede Tom og tog tilbage til Newcastle. Anden Verdenskrig nærmede sig sin afslutning.

Hjem til Strib

Den 5. maj 1945 kapitulerede de tyske styrker i Holland, Nordvesttyskland og Danmark. Det skabte glæde hos familien i Strib. Men de vidste ikke, hvor Tom var – og om han var i live.
Han befandt sig i Newcastle, da tyskerne kapitulerede. Rent faktisk stod han til at påmønstre endnu en sejlads.
Godt nok var krigen slut, men der var brug for at sejle udstyr til hærene i Europa og materialer, udstyr, fødevarer og andre varer for at holde gang i samfundet. Han fik udsættelse. Først den 4. juli godkendte den danske konsul i Newcastle, at Tom kunne rejse til Danmark.
Rigsdagen vedtog hurtigt efter befrielsen en lov, der gav søfolk med mindst seks måneder i allieret tjeneste fri hjemrejse og to dages ferie for hver måneds tjeneste. Tom sejlede til København, hvor hans søfartsbog blev stemplet den 13. juli i Toldbodens Havnekontor. Her fik han et brødkort til fire dage, inden han tog toget til Fredericia. Anna havde fået kontakt med sin mand. Han ville ikke hentes i Fredericia, men ville tage færgen til Strib.
Familien vidste ikke præcis, hvornår han kom, men Britta holdt øje med, hvem der gik på Rolighedsvej. I dag husker hun tydeligt, at faren kom gående op ad Rolighedsvej nede fra færgelejet, og at også moren og søstrene var stærkt bevæget ved gensynet efter fem års fravær og uvished. Lidt befriende var det, da 5-årige Sys udbrød:

Britta Riis har gemt et indpakningspapir i en mørkeblå farve med gult påtryk til den Cadbury chokolade, som hendes far havde med hjem efter krigen, i sin bibel. (Udlånt af Britta Riis)

- Jamen far, du *har* jo ben! Hun blev født i sommeren 1940 og har kun set sin far på portrætfotoet i hjemmet. Han havde slik med hjem til sine børn. Cadbury's chokolade og Wrigley's tyggegummi, noget helt uhørt og uopnåeligt i landet, som manglede alle udenlandske daglig- og luksusvarer efter fem års besættelse.

Et ødelagt menneske

Det var en anden far og ægtemand, der kom hjem til familien. Ifølge Britta var han et stærkt ødelagt menneske. Hvis f.eks. en skabslåge blev smækket i lidt for hårdt, blev han hysterisk. Nytårsaften kunne han slet ikke klare, når der blev fyret fyrværkeri af. Det var galt med nerverne. Britta mener, han led af det, man kalder posttraumatisk stress syndrom, som man i dag kan blive behandlet for. Dengang var man overladt til sig selv og sin familie. Tom fortalte, at han følte det som sin pligt at tilbyde sig som krigssejler i den britiske handelsflåde og give sit bidrag til, at krigen kunne vindes af de allierede. Der kom kun få brudstykker om, hvad han havde oplevet. Han har således fortalt, at han har sejlet gennem brændende olie, hvor søfolk fra et synkende skib skreg om hjælp.
Britta husker også en episode, som hendes mor har fortalt hende. Faren fik besøg af en sømandskammerat fra

Toms "lille paradis" på Tjæreplettet i Strib, set fra vandsiden 1952. Det er det andet hus fra højre. (Foto: Lokalhistorisk Arkiv for Strib-Røjleskov sogn)

krigen. I lang tid sad de to venner bare tavse i hver sin lænestol i stuen. Det var svært at tale om krigen.
Sømanden gik i første omgang i land. Tom fik arbejde på et maskinværksted i Strib, men det gik ikke. Han var sømand, og den 22. juni 1946 stod han til søs igen, selv om han var mærket af krigen. De hysteriske anfald fortsatte; bagefter var han ked af det og undskyldte. Familielivet fortsatte. Parret fik to børn efter krigen: Kisjan i 1947 og Vilhelm i 1949. De købte en grund på Tjærepletten tæt ved fyrtårnet. Her byggede de et gulstenshus – mit lille paradis, kaldte Tom deres nye hjem.

Bitter og syg

Som mange andre krigssejlere var Tom skuffet og vred over den behandling, som denne gruppe danske krigsdeltagere fik – både fra officiel side og i almindelighed. Krigssejlerne havde sat livet på spil i allieret tjeneste allerede fra krigens start og var den gruppe danskere, hvor flest var omkommet. Hundredevis af krigssejlere kom ikke hjem, og mange af dem, som kom hjem, var mærket for livet. Flere søfolk i udeflåden end danske frihedskæmpere mistede livet. Rigsdagen vedtog en række love om hjælp til ofre for krig og besættelse, hædersgaver. De gjaldt for invaliderede frihedskæmpere, fængslede og deporterede, ofre i folkestrejken m.fl.

Tom efter krigen. Datteren fik overtalt faren til at blive fotograferet, engang de var i København. (Foto udlånt af Britta Riis)

– altså kun folk, der havde lidt tab *her i landet.* Søfolkene fik erstatning efter en ændring af loven om krigsulykkesforsikring, og beløbene her var betydeligt lavere end efter den anden lov. Den blev dog senere suppleret med en fond på en mio. kr., der skulle hjælpe dem, der ikke kunne få hædersgaver eller penge fra forsikringen.
Også problemet med, at krigssejlerne havde fået en væsentlig lavere hyre, end hvis de havde sejlet hjemme, forsøgte man at løse med en lov – udligningsloven. Den erstatning kom ofte til at svare til de lån, som mange sømandskoner fik under krigen, og den blev brugt til at tilbagebetale lånet. Der blev senere gennemført flere støtteforanstaltninger, bl.a. Handelsflådens Velfærdsråd, der rettede op på den skæve måde at behandle dem, der havde lidt tab under krigen.
Krigssejlerne følte sig også ydmyget, når skattevæsenet var meget nøjeregnende, og forsvaret krævede, at krigssejlerne skulle indkaldes – på trods af at de, som de opfattede det, havde gjort krigstjeneste i flere år.
Lige efter krigen var frihedskæmperne heltene, der blev hædret og fik fine mindesmærker.
- Vi fik bare et rustent anker i Nyhavn, lød Toms kommentar.
Tom nægtede, som flere andre krigssejlere, at modtage de fortjenstmedaljer, som det britiske myndigheder tildelte dem. Han røg også uklar med Dansk Styrmandsforening og meldte sig ud.
Det var ikke kun nerverne, det var galt med. Tom havde også fået sukkersyge, som han nok ikke var for god til at passe. Britta husker f.eks., at det hændte, at faren også købte en "forbudt" kage hos bager Laursen. Den havde han spist i smug, da han kom hjem med rugbrødet, men smugspiseriet rygtedes hjemme. Han havde også fået en hjertelidelse. Tre gange, i 1945, 1949 og 1952, var han indlagt på sygehuset i Middelfart.
Tom sejlede i efterkrigsårene som styrmand på mindre skibe, som sejlede mellem havnebyer i Danmark, i Østersøen og ved Nordsøen. På trods af sin alder og erfaring, havde han ikke mod på at påtage sig mere ansvar og blive kaptajn. Britta mener, at det skyldtes helbredet.
Hans sidste hyre var med fragtskibet Skandseodde. Tom døde om bord på Skandseodde på reden i Gdynia i Polen den 1. januar 1953, kun 54 år gammel.

Den sene anerkendelse
Den manglende anerkendelse af krigssejlernes indsats, blev der i nogen grad rettet op på i juni 2014, da 70 års dagen for D-dag blev højtideligholdt i Normandiet. For første gang vajede dannebrog side om side med de andre allieres flag. Danmark var blev anerkendt af de allierede som en krigsførende nation, og det skyldtes, at omkring 800 danske søfolk og 20 skibe deltog i invasionen af Normandiet. Det skete efter et forarbejde af en af tilbageværende krigssejlere, Erik Kragelund, og en diplomatisk indsats overfor specielt franske myndigheder. (Kilde: Historikeren Anders Bjørn Hansens kronik i Politiken 1. januar 2015).

Han blev begravet i Strib. Det var hans ønske, at der kun skulle stå "Tom" på gravstenen – det navn han selv og alle, der stod ham nær, brugte.

Anna og Tom

Britta husker sin far som et kærligt og humoristisk menneske. Det overskygger langt de skader på sindet, han kom hjem med. Hun mener også, han var vellidt af naboer og bekendte, og hvor han færdedes. Han havde et vindende væsen og havde let ved at komme i kontakt med folk.

Før krigen sendte han hundredevis af postkort hjem til hende fra alle mulige nordeuropæiske havnebyer, og efter krigen fik hun mange breve. Alt det har hun gemt som kære minder.

Han kom også med mere Cadbury's chokolade, som Britta selv holdt af at købe, da hun som voksen kom til udlandet.

Et andet kært minde er de eventyr, Tom fortalte, når han var hjemme. På væggen over divanen i stuen hang et vægtæppe med et motiv fra en floddal. Et sceneri med floden, skove, bjerge og et slot. Med det som inspiration fortalte faren eventyr til sine børn. Eventyrene var forskellige og kunne være om et barn, der fór vild i skoven og faldt og slog sig. Der var altid noget sørgeligt eller farligt, som fik tårerne til at trille ned ad kinderne på de lyttende børn. Men barnets mor fandt sit barn. Det grusomste skete, men det endte altid godt.

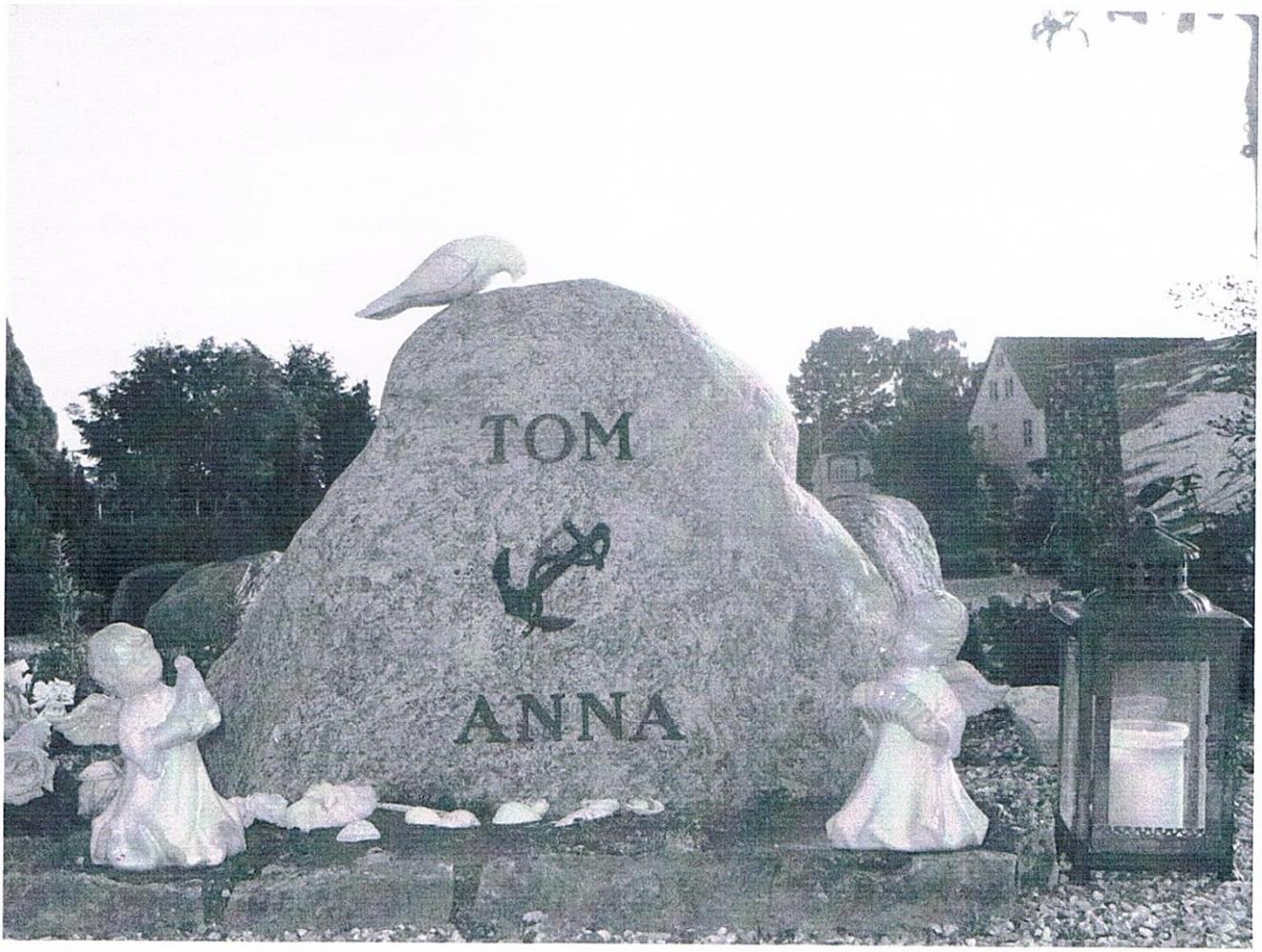

Anna og Toms gravsted på Strib Kirkegård. (Foto: Poul Christensen)

Anna sendte, da Tom var død, bud efter hans medaljer. Hun ville nu modtage dem "for hendes egen og børnenes skyld". (Se medaljerne på bagsiden af Bavnen).
Hun fik det bedre med nerverne og arbejdede i en årrække som fast vagt på sygehuset i Middelfart. Tom efterlod en beskeden pension, og hun fik også ca. 1000 kr. om året fra Søfarernes Mindefond.
Annas venner og støtter opfordrede hende til at søge om at få en hædersgave som enke efter en krigssejler, der var mærket af krigen. I 1970 søgte hun. Sognepræst Paul Tiedemann, Strib, attesterede ansøgningen og anbefalede den på det varmeste. Læge Nørskov, Strib, skrev bl.a. i sin lægeerklæring, at de dårlige nerver og hjertelidelsen kan sættes i direkte forbindelse med hans deltagelse i krigen på engelsk side. Anna fik sin hædersgave, som supplerende hendes indtægter, så længe hun levede.
Efter et langt liv i Toms "lille paradis" på Tjærepletten døde hun i 2009 kort tid før sin 96 års fødselsdag og blev forenet med sin Tom på kirkegården i Strib. Originalbilledet af ægtefællen med den britiske "Merchant Navy" kasket på fik hun med i graven. "Anna" blev føjet til Toms navn på den enkle gravsten.

En solrig forårsdag i 2009 tømmer Anna og Toms børn huset på Tjærepletten. De finder vægtæppet, som deres far så mange gange har fortalt eventyr ud fra. Med årene er det blevet slidt og falmet, men ingen har nænnet at smide det ud. Om aftenen tager de tæppet og går ned på stranden ved huset. De lægger det på et bundt tørre kviste og sætter ild til det. En røgsøjle stiger stille op mod himlen over Lillebælt, da ilden fortærer tæppet.

Kilder:

Toms søn, Vilhelm Hansen, arvede sin fars søfartsbog og andre efterladte papirer. Ud fra søfartsbogen har han registreret, hvilke skibe faren har sejlet med og hvornår. I britiske arkiver har han fundet alle konvojture, faren sejlede på, og oplysninger om konvojerne som skibenes last, ubådsangreb, tab m.v. Det er suppleret med bl.a. beskrivelser af flere konvojer i wikipedipi.org og andre sites. Dette omfattende materiale er grundlaget for beskrivelsen af Toms virke som krigssejler.
Interview med Toms to børn, Britta Riis og Vilhelm Hansen, begge Strib.
Kampen på havet, Christian Thortzen, 2011.
da.wikipedia.org – artikler om Anden Verdenskrig.
Toms skibe er fundet på Søfartsmuseets hjemmeside, Miramashipindex.org.nz m.fl.
Maskinmester Alfred Jensens beretning 1980 i Handelsflådearkivet 1939-45, Rigsarkivet.
Arbejdsskadestyrelsen, Anna Hansens sag om hædersgave fra 1970.

Artiklen er en lettere redigeret udgave af artikel i Vends 2013.

33.8

Vejlby Kommunes regnskab 1902

Af Poul Christensen

111 kr. og 66 øre. Det er, hvad Vejlby Kommune fik i kassen i mulkt for såkaldte ulovlige forsømmelser i skolerne. Og det kostede 35 kr. at opkræve dette beløb. Den opgave var langt i hænderne på ungkarl og kontorist Rasmus Jørgen Hansen i Røjle.

Det er en af de mere sjove poster i regnskabet, som sognerådsformand A. Schmit på Stribgaarden førte.

Samme sognerådsformand tog to gange om året, ved juni og december termin, toget til Odense for at betale renter og afdrag af lån i den nye Strib Skole og en tilbygning til Skovskolen. 870 kr. måtte han slippe ved de to terminer, og så kostede togbilletten to gange tre kroner.

Vi kan se, hvad der kom ind i skat fra de forskellige områder af kommunen, hvem der opkrævede skatten, og hvad de fik i løn for det arbejde. Skat er kommunens største indtægt.

Vi følger reparationerne på skolerne og indkøbet af skolebøger. Alle udgifter til fattighjælp og alderdomsunderstøttelse er registreret og fordelt på personer, der fik et mindre beløb hvert kvartal, enkelte dog hver måned.

Kommunen opkræver brændevinsafgift på 352 kr. fra brugsforeningerne og Badehotellet, men må videresende 112 kr. til Assens Amtsråd.

Tre borgere er indlagt på Sindssygeanstalten i Middelfart. Det koster kommunen 1.233,65 kr., statskassen refunderer dog 241,07 kr.

Der er udgifter til "fattigbrænde", til lægehjælp til fattige og den vognmand i Middelfart, som kørte for lægen.

"Løn til medhjælp til sognerådsformanden" er teksten til en udgift på 250 kr. Dette folkevalgte arbejde var omfattende, og det er ikke sikkert, han ansatte en egentlig medhjælp.

Kommunen betalte også alimentationspenge (børnepenge, hvor et par fædre antagelig ikke kan betale deres bidrag) på 125 kr., men fik da lidt statsrefusion på udgiften.

De sociale udgifter, lærerløn og skoleudgifter vejede tungest i regnskabet. Indtægterne var på 17.575,66 kr., udgifterne på 14.306,02 kr. Altså et overskud på 3.269,64 kr.

Uddrag af to sider i regnskabsbogen.

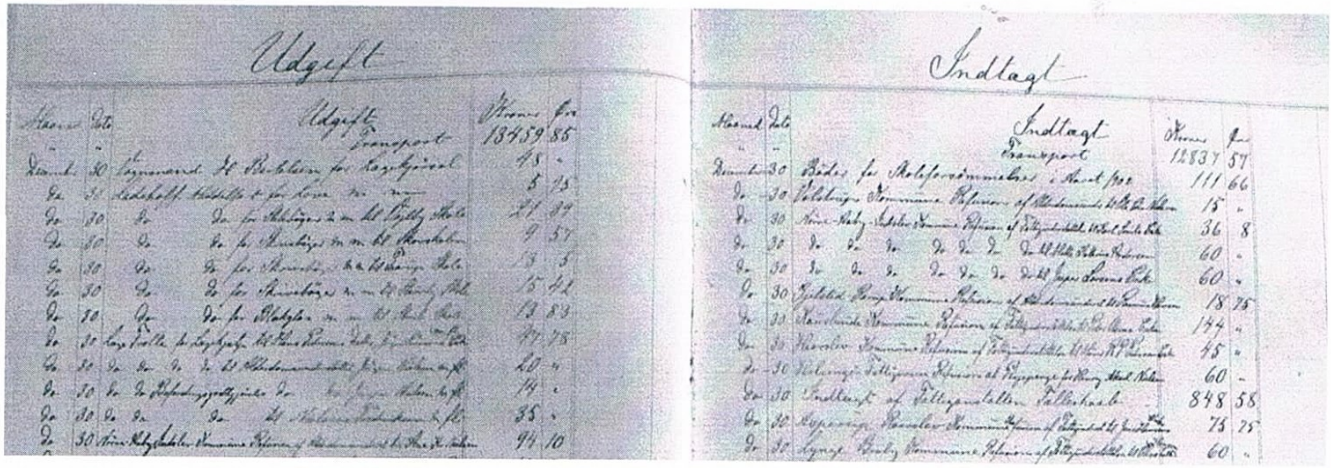

74,6

Op på svanen og se Strib

Af Finn Fauk

Som I nok kan huske, handlede fjernsynets julekalender i december sidste år om en tidsmaskine, der kunne føre folk tilbage i tiden. Sådan en får I i dag. Da jeg flyttede til byen for 26 år siden, vidste jeg ikke ret meget om Strib. Jeg vidste ikke engang, hvorfor byen hed Strib, men jeg talte med mange, som kunne fortælle mig noget om byens historie. Jeg læste også meget om egnen i gamle dage. Jeg opdagede, at der er fire vigtige årstal. Hvis jeg den gang havde en tidsmaskine, ville jer gerne have prøvet at føre den tilbage til år 1300, 1670, 1866 og 1910. Så kunne jeg opleve det, der den gang skete.

For nogen tid siden talte jeg med kunstmaleren Erik Lindberg om at lave fire malerier, som viste, hvordan der så ud i Strib i disse årstal. Han fandt på, at der skulle være noget store fugle på alle malerierne. Vildgæssene og svanerne skulle bære os på ryggen i 30-40 meters højde. Derfra har man en god udsigt, og man kan se hele Røjlehalvøen, og hvis I kigger nøje efter, kan I se, hvad der sker nede på jorden.

Hvis I sætter jer på ryggen af vildgåsen på det første maleri, kommer I over 700 år tilbage i tiden, og I kan se, at der ikke er nogen huse og mennesker, der hvor vi nu bor. Der var en kirke i Vejlby. Der var også gårde og huse dér og i de øvrige landsbyer: Røjle, Aulby, Staurby og Kustrup. I kan se, at man har anlagt et voldsted nede ved det, man kalder dæmningen. Der var et udkigstårn, hvor man kunne holde udkig med indsejlingen til Lillebælt. I skal vide, ar Røjle Mose dengang var under vand, og at nogle af kongens skibe lå opankret dér og hurtigt kunne sejle ud, hvis der kom et fjendtligt skib. I kan også finde ud af, hvordan navnet Strib opstod. Når sømændene kom sejlende i deres smakker på Lillebælt, havde de ingen søkort, men de kunne på lang afstand genkende odden, hvor der kun voksede en tynd stribe træer

Da de fire malerier blev afsløret ved morgensamlingen på Strib Skole i januar i år, holdt giveren, Finn Fauk, denne tale (lettere redigeret) især henvendt til børnene.

De fire billeder hænger nu i Fællesrummet på kerneskolen. For at forstå dem, skal man sætte sig op på en af fuglene og derfra iagttage, hvad der sker på jorden. Her er voldanlæg, bygninger m.v. angivet som skitser. Derfor må man selv gøre en indsats, hvis man vil beskæftige sig med billederne. Malerierne hjælper til med at få et overblik over Striboddes historier. Ideen er, at billederne skal inspirere lærere og elever til at beskæftige sig med egnens historie. Der er lavet et hæfte, der fortæller mere om hvert enkelt billede. Desuden er det planen, at Finn Fauk og andre med kendskab til egnens lokalhistorie, skal bistå lærere med at levendegøre de historier, der ligger i de enkelte malerier. Bestyrelsen arbejder på at gennemføre det i samarbejde med Strib Skole. Er du interesseret i at bistå, så kontakt Skjold Christensen eller Johannes Gregersen. Se tlf.nr. side to på omslaget.

Strib 1670. Foto af maleri af Erik Lindberg

fra Staurby Skov ud på odden. Den odde kaldte de Stribodde. Altså Strib har fået navn efter den stribe træer. Hvis I sætter jeg på Svanen på billede nummer to, kan I se den første bebyggelse på Stribodde. Kongen havde bestemt, at der skulle bygges en færgegård på Strib, så der kunne komme færgedrift mellem Fyn og Fredericia. Der var optræk til krig, så der skulle også bygges skanser. I ser også den nyopførte herregård Billeshave.
På de tredje billede er der kommet en stationsbygning og et tog, for jernbanen er netop kommet til Strib, og på sydsiden af odden er der lavet en havn til dampfærgerne til Fredericia.
På det fjerde maleri har Strib fået kirke og skole. Før den tid var der en mils vej til Vejlby Kirke, og børnene havde en halv mil til Røjle-Taarup Skole.
Der er lavet et hæfte, som man kan bruge, hvis man vil studere malerierne. Hvis klassen skulle få lyst til at arbejde med Stribs historie, kan hver elev få et hæfte. Her få man mere at vide om de ting, man ser på malerierne. Jeg ønsker jer en god rejse tilbage i historien. Sæt jer op på ryggen af en af de store fugle. Hold godt fast og kig ned på Strib i 1300, 1670, 1866 og 1910. God tur.

37.9 (Skolehistorie)
37.5

I Staurby Skole omkring 1920

Fra "Livserindringer og beretninger om mine rødder".

Af Margrethe Larsen

Tiden kom, da jeg skulle begynde i skolen. Jeg glædede mig. Jeg husker endnu mit fødselsdagsbord den 8. april, hvorpå der lå et fint rødt tornyster og så den traditionelle vase med røde ribsblomster fra den nyudsprungne ribsbusk i haven.
Der var kun to klasser i skolen, og de første år gik vi i "den lille klasse" sammen med de store. Min bror Peter tog sig kærligt og opdragende af mig.

Brød stilheden
Læreren, Larsen, som vi kaldte ham, havde den skik, at han somme tider forlod klassen og gik over i "privaten", og det kunne af og til tage lidt tid, før han kom tilbage igen. Så fik vi strengt påbud om ikke at snakke (det skulle jo ikke høres tydeligt ude på vejen, at vi var alene). En af eleverne fik den opgave, at hvis der var nogen, der overtrådte forbuddet, skulle han skrive navnet op på den sorte tavle.
Nu var det formålsløst at forbyde mig at snakke i fem og langt mindre i 10 minutter. En dag hvor vi igen var i den situation, trådte Larsen ind ad døren med spørgsmålet:
"Hvem var det, der snakkede, var det dig Peter Bjerregaard?".
Svaret kom omgående:

Margrethe Larsen

Margrethe Larsen ca. 1917. (Foto udlånt af Søren Thagaard)

Født 8. april 1908, datter af Albert og Maren Jeppesen på Aulbygården Dybdal ..Skrev i 1999, 91 år gammel, "Livserindringer og beretninger om mine rødder". I 1930'erne arbejdede hun på flere missionshoteller. Blev husbestyrerinde på en gård på Sydfyn. Her mødte hus sin mand, Magnus Larsen, Thorslund i Vester Hæsinge, en bror til ham, hun var husbestyrerinde for. Parret blev gift i 1940 og fik fire børn. Margrethe Larsen døde den 13. november 2003. (Poul)

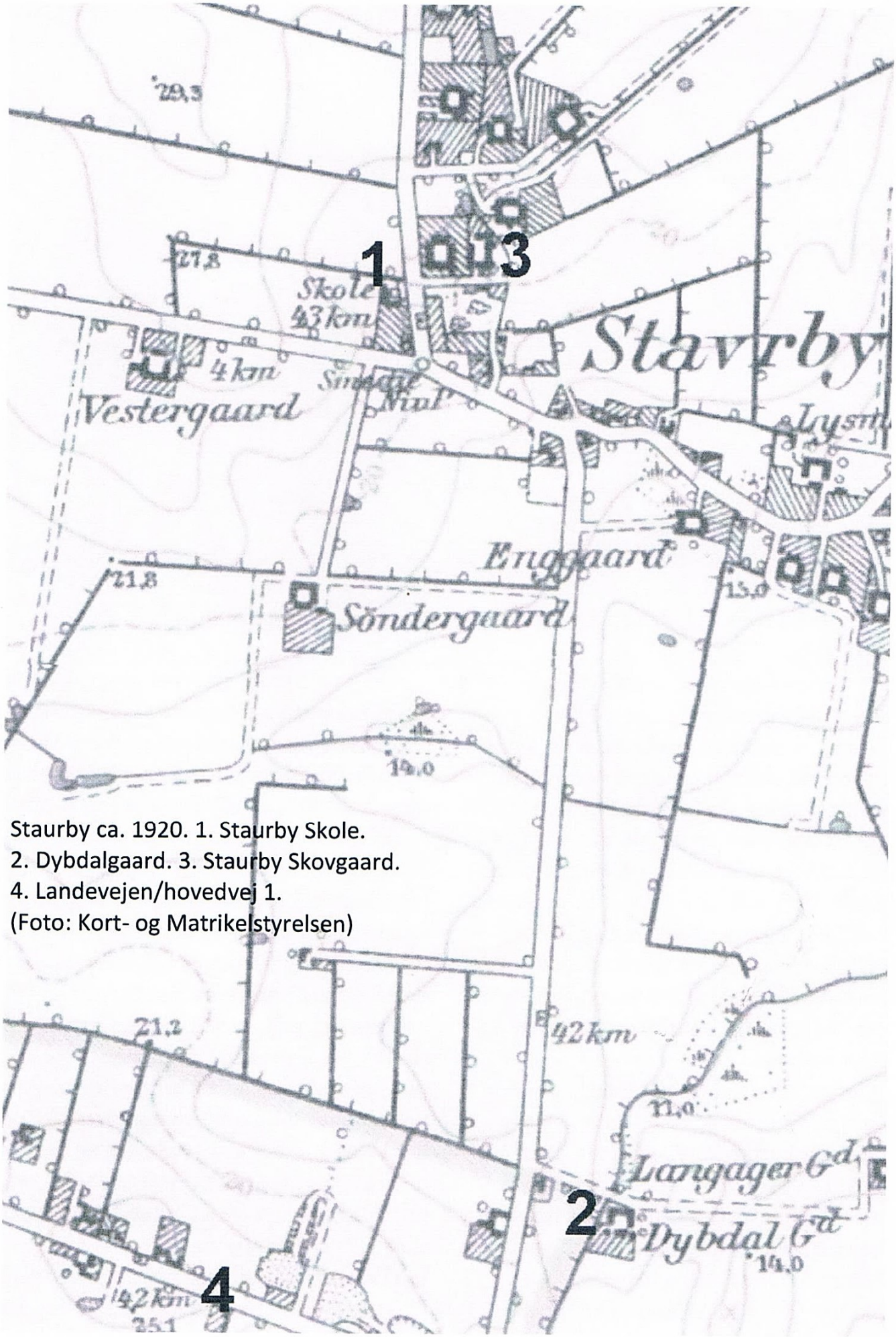

Staurby ca. 1920. 1. Staurby Skole.
2. Dybdalgaard. 3. Staurby Skovgaard.
4. Landevejen/hovedvej 1.
(Foto: Kort- og Matrikelstyrelsen)

"Jeg sagde til Margrethe, at hun skulle tie stille". Forstået! (Jeg havde da i hvert fald ikke snakket med mig selv). Min meget gode skoleveninden var Margrethe Mathiesen. Vi havde samme fornavn, var født samme dag og sad ved siden af hinanden i hele vores skoletid. Vi delte ondt og godt med hinanden – mest det sidste. Vi hviskede sammen, og blev det for kedeligt, enedes vi om at bede om at gå ud samtidig. Og tilsyneladende så Larsen gennem fingre med vores opførsel. Vi blev nu alligevel skuffede. De tre sidste eksamenskarakterer stod for orden, flid og forhold. I orden og flid var karakteren udmærket. Men forhold, der betød opførsel, gav ikke noget ug. Det græd jeg lidt over, da jeg kom hjem, men indså alligevel, at det var retfærdigt nok.

Lærer Larsen, Staurby Skole ca. 1920
(Foto fra sognebillede)

Udenadslære

Når vi blev hørt i lektierne, stod vi ret op og ned med hænderne samlet bag på ryggen, og så lirede vi det af, så godt vi kunne. Jeg havde meget svært ved at lære udenad, så ordene kunne jeg tit flydende uden ret at forstå indholdet. Engang til eksamen gik det galt. Jeg kom op i reformationens indførelse. Den historie forstod jeg ikke ret meget af og kunne det desværre ikke udenad.

Når jeg alligevel fik sammen karakter som Margrethe Mathiesen, var det af nåde og barmhjertelighed fra censorernes side. Nej, så var det anderledes med Tora, der kom op i Københavns belejring og kunne det hele udenad. Særlig beretningen om Peder Skram ???, der i sit forvovne mods skyld kaldtes Danmarks vovehals. Hun fortjente en god karakter, og jeg husker, at jeg ikke syntes, hun fik belønning nok.

Torden og ildebrand

Jeg led som barn meget af astma. Særlig om vinteren havde jeg mange sygdomsperioder, hvor jeg måtte forsømme skolen. Det kunne være svært at indhente det forsømte, når jeg kom i skole igen. Jeg tålte som nævnt ikke at være så meget ude om vinteren, men heldigvis lod min mor mig deltage i alt det huslige arbejde – lave mad og hjælpe med alt det forskellige, og det blev mig til stor hjælp senere hen i de forskellige pladser, jeg fik.

En dag i min skoletids første år havde vi en oplevelse, der var oprivende og

Staurby Skole ca. 1920 (fra sognebillede)

trist. Lige da vi skulle gå hjem efter skoletid, trak det op til torden, og min bror Peter og jeg løb hen til tante Ane (Staurby Skovgaard), hvis gård lå lige i nærheden. Næppe var vi kommet indenfor, før et mægtigt uvejr brød løs. Det tordnede, og lynene glitrede i luften. Pludselig steg der store røgsøjler hen over huset. Jeg husker tante Anes råb: Ja, men der er jo ildebrand!
Og det var der. Lynet var slået ned i en gård, og ilden bredte sig fra den ene gård til den anden, indtil hele tre gårde på kort tid var brændt ned til grunden – også stuehusene brændte.
Ingen mennesker kom noget til, men der indebrændte mange dyr, som det ikke lykkedes at få ud af staldene. Også Margrethe Mathiesens hjem var lagt i aske. Alle beboere måtte evakueres, og forskellige gav dem husly, indtil der blev bygget lidt op, hvor de kunne være, til de fik et rigtigt stuehus. Margrethe ville gerne ned til Larsens, og de tog sig venligt af hende, til hun kunne være hjemme igen.
Skoletiden fik ende – vi blev voksne, et nyt afsnit begyndte.

Staurby fra tidernes morgen

Af Poul Christensen

Staurby Vejlby er første gang nævnt i 1231 i formen Stauærbu. Forleddet er det gammeldanske ord stauær, der betyder staver, pæl og stok. Efterleddet by betyder landsby. Flere mener, at denne sammensætning skal tolkes sådan, at det er landsbyen med adgang til at de ting i den nærliggende skov. Men staur kan også betyde halvø. Ordet optræder i Staurshoved, som netop er det yderste punkt af den halvø, hvor Staurby ligger.

Byen er anlagt omkring år 1000. Den var i 1200-tallet krongods og var i 1300-tallet pantsat til de holstenske grever. Byen kom senere igen under kronen – lenshovedgården Hindsgavl, der i 1586 ejede 17 fæstegårde i Staurby. En enkelt gård tilhørte Billeshave. Rubæk og Skærbæk møller hørte også under Hindsgavl. Staurby ejerlav omfatter kyststrækningen fra Strib ned til Middelfart. I 1664 var der stadig 18 gårde tillige med seks huse og to møller.

I 1775 havde Hindsgavl samlet hele byen med nu 20 gårde. Udskiftningen kom i 1794, og i de følgende år blev fire gårde udflyttet, men Hindsgavl beholdt ejerskabet. I forbindelse med udskiftningen blev der oprette flere husmandssteder. I løbet af 1800 steg antallet af gårde til 24, men befolkningstallet stagnerede. Der kom dog nye beboere til i Staurby Skov, hvor der fra 1870'erne boede en skovfoged og flere ledvogtere, som styrede bommene, når togene passerede vejene mellem Strib og Middelfart.

Først i årene 1912-14 købte Staurbygårdmændene deres gårde, da Stamhuset Hindsgavl blev sat under administration og var nød til at sælge ud.

Kilder:

Landsbyregistrering i Fyns Amt, rapport fra af amtets udvalg for teknik og Miljø, 1983

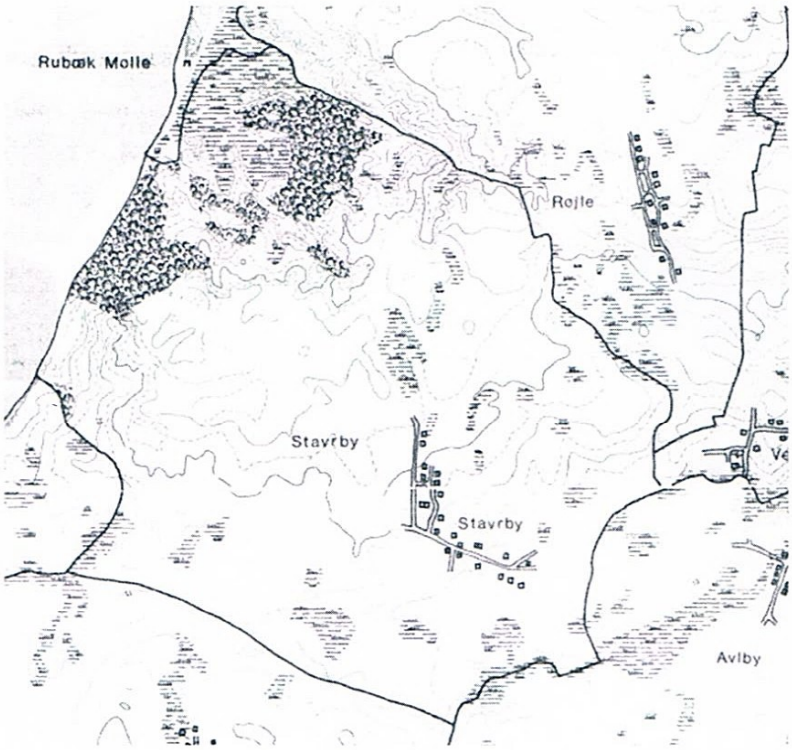

Det hvide er agerland.
Eng/mose er angivet med
og skov med

Rekonstrueret kort fra ca. 1780. Det viser gårdenes placering ved vejene i landsbyen. Skov og engarealer er angivet. Højdekoter og vandløb er indtegnet. (Landsbyregistrering i Fyns Amt, rapport udgivet af amtets udvalg for teknik og Miljø 1983)

Foreningen 2015

Generalforsamling og billeder fra Strib og omegn
Mandag den 23. november kl. 19.30, Strib Sognegård
Ordinær generalforsamling i.h.t. foreningens vedtægter.
Efter generalforsamlingen viser Niels Martner billeder fra Strib og omegn. Vi får at se, hvordan Strib igennem årene har udviklet sig, nye kvarterer er opstået, men vi kommer også til at se billeder fra det gamle Strib.

Vends 2015

Med spændende lokalhistoriske artikler fra Nordvestfyn udkommer midt i november. Den koster ca. 100 kr. for medlemmer af vores forening. Bestil den inden 1. oktober på tlf. 6440 2836 (Anette Radoor).
Bogen omdeles efter udgivelsen.

Toms krigsmedaljer - se artikel side 20

The War Medal
For krigstjeneste, der udløser en af star-medaljerne. Søfolk i handelsflåden skulle have gjort tjeneste på havet i mindst 28 dage.

The 1939-45 Star
Blev givet til personel i flåde, hær og luftvåben for mindst et halvt års aktiv krigstjeneste i perioden 1939-45. Søfolk i handelsflåden skulle have gjort tjeneste på havet.

The Africa Star
Blev givet til personel i flåde, hær og luftvåben for mindst et halvt års aktiv krigstjeneste i Middelhavsområdet i perioden 1940-43. Søfolk i handelsflåden skulle have gjort tjeneste på havet i mindst en dag.

Nord Africa 1942-1943 Clasp
Tildelt som spænde til The Africa Star for tjeneste i 1942-43.

The Atlantic Star
Blev givet efter Kampen om Atlanten. Kvalificeringsperioden kunne dog først begynde efter The 1939-45 Star var opnået med et halvt års tjeneste.

France-Germany Star Clasp
Tildelt som spænde til The Atlantic Star for støttetjeneste til landoperationerne i Europa fra maj 1944 til maj 1945.